

Alhonlahden alueen Natura 2000 –alueen hoito- ja käyttösuunnitelma

Marja-Liisa Pitkänen

Alhonlahden alueen Natura 2000 - alueen hoito- ja käyttösuunnitelma

Marja-Liisa Pitkänen

Tampere 2007

PIRKANMAAN YMPÄRISTÖKESKUS

PIRKANMAAN
YMPÄRISTÖKESKUS

PIRKANMAAN YMPÄRISTÖKESKUKSEN RAPORTTEJA 04 | 2007
Pirkanmaan ympäristökeskus
Luonnonsuojeluosasto

Taitto: Anu Peltonen
Kansikuva(t): Lentokuva Vallas Oy
Sisäsivujen kuvat: Marja-Liisa Pitkänen, ellei toisin mainita

Julkaisu on saatavana myös internetistä:
www.ymparisto.fi/julkaisut

Yliopistopaino, Tampere 2007

ISBN 978-952-11-2814-1 (nid.) tai (sid.)
ISBN 978-952-11-2815-8 (PDF)
ISSN 1796-1793 (pain.)
ISSN 1796-1807 (verkkoj.)

SISÄLLYS

1 Johdanto	5
2 Alueen kuvaus	7
2.1. Yleiskuvaus.....	7
2.2. Geologia ja geomorfologia	9
3 Alueen historiaa	10
3.1. Alueen aiempi käyttö	10
3.2. Kasvillisuus ja maisemakuva.....	10
3.3. Linnusto	11
4 Alueen nykytila.....	12
4.1. Vesistön tila	12
4.1.1. Valuma-alue ja kuormitus.....	12
4.1.2. Veden laatu	13
4.2. Kasvillisuus ja luontotyypit	13
4.2.1. Kasvillisuustyypit ja kasvilajisto.....	13
4.2.2. Luontodirektiivin luontotyypit.....	17
4.3. Vesi- ja rantalinnusto	19
4.3.1. Alueella pesivät ja ruokailevat linnut	19
4.3.2. Kevät- ja syysmuutonaikainen linnusto.....	22
4.5. Muu eläimistö.....	29
4.6. Nykyinen käyttö.....	31
4.6.1. Virkistyskäyttö	31
4.6.2. Maankäyttö	32
5 Hoidon ja käytön tarpeet ja tavoitteet.....	33
5.1. Hoidon ja käytön tarpeet	33
5.1.1. Valtakunnalliset ja maakunnalliset tarpeet	33
5.1.2. Yksityiskohtaiset suunnittelutarpeet	33
5.2. Hoidon ja käytön tavoitteet.....	34
5.2.1. Yleiset tavoitteet	34
5.2.2. Yksityiskohtaiset tavoitteet.....	34
6 Hoidon ja käytön toteutus	36
6.1. Pienpetopyynti.....	36
6.2. Lintuvesikunnostus.....	38
6.3. Rantaluhtien hoito	40
6.3.1. Pensaiden raivaus	40
6.3.2. Rantalaidunnus.....	42
6.4. Virkistyskäytön ohjaus.....	42
6.5. Suojelun toteuttaminen	42
6.6. Vastuutaho, kustannukset ja rahoitus.....	43

7	Suunnitelman vaikutusten arviointi.....	44
7.1.	Vaikutukset Natura 2000 -alueen perusteena oleviin luontoarvoihin.....	44
7.2.	Vaikutukset alueen muihin luontoarvoihin	47
7.3.	Suunnitelman sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset.....	48
8	Hoito- ja kunnostustoimien onnistuneisuuden seuranta	49
8.1.	Kasvillisuuden ja luontotyyppien seuranta	49
8.2.	Linnustoseuranta	49
8.3.	Tiukasti suojeltavien lajien seuranta	50
8.4.	Muiden lajien seuranta	51
8.5.	Veden laadun seuranta.....	52
	Lähteet.....	53
	Liitteet	54
	Kuvailusivu.....	60

1 Johdanto

Alhonlahden alue sijaitsee Pirkanmaalla Ylöjärven kaupungissa (entisessä Viljakkalan kunnassa). Alhonlahden alue kuuluu valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan sekä Natura 2000 –verkostoon. Pirkanmaan maakuntakaavassa Alhonlahden alue on luokiteltu Natura 2000 –alueeksi sekä S-alueeksi. Pirkanmaan Natura 2000 –verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelmassa Alhonlahden alue on arvioitu kiireellistä suunnittelua vaativaksi kohteeksi lintudirektiivin lajien säilymisen kannalta. Alueen suunnittelu on todettu myös tarpeelliseksi alueen virkistys- ja moninaiskäytön ohjaamiseksi. (Pitkänen 2005/1).

Alhonlahden alue on mukana Pirkanmaan ympäristökeskuksen koordinoimassa ja EU:n Life Luonto –rahaston osarahoittamassa Pirkanmaan arvokkaiden lintuvesien kunnostus ja hoito –hankkeessa. Hanke alkoi 1.12.2004 ja se päättyi 30.11.2008. Life Luonto –rahaston ja Pirkanmaan ympäristökeskuksen lisäksi hankkeen osarahoittajia ovat Metsähallitus ja Satakunnan ja Pohjois-Hämeen riistanhoitopiirit, jotka osallistuvat myös hankkeen käytännön toteutukseen.

Alhonlahden alueen hoito- ja käyttösuunnittelua varten perustettiin työryhmä, johon kutsuttiin mukaan eri tahojen edustajia. Työryhmään otettiin mukaan myös Natura 2000 –alueen yksityisiä maanomistajia. Työryhmän koollekutsumisesta sekä työryhmän puheenjohtaja- ja sihteeritehtävistä on vastannut Pirkanmaan ympäristökeskus. Alhonlahden työryhmäkokouksiin ovat osallistuneet:

Timo Harjuntausta, Hämeenkyrön-Viljakkalan riistanhoitoyhdistys

Aarre Järvinen, Viljakkalan kunta

Reima Laaja, Satakunnan riistanhoitopiiri

Sami Moilanen, Pirkanmaan ympäristökeskus

Heikki Myllymäki, Kyrön Luonto ry.

Juha Mäkinen, rannanomistaja, Lippaanlahti

Marja-Liisa Pitkänen, pj., Pirkanmaan ympäristökeskus

Mikael Riskilä, Viljakkalan Metsästysyhdistys ry.

Hannu Uotila, Viljakkalan kylän yhteiset vesialueet

Raimo Wallin ja Tapani Kyröläinen, Pikku-Pispalalaiset ry.

Työryhmäkokousten lisäksi hoito- ja käyttösuunnittelua varten pidettiin yhteisiä Alhonlahden maanomistajatapaamisia, joihin ovat osallistuneet Seppo Lehtomäki, Markku Markkula, Hannu Ollila, Hannu Sisättö sekä Olavi ja Aili Ylinen.

Hoidon ja käytön suunnittelusta lähetettiin tiedotekirje kaikille maanomistajille ja Lippaanlahden vesialuetta hallinnoivan osakaskunnan jäsenille helmikuussa 2005. Maaliskuussa 2005 sekä maaliskuussa 2006 pidettiin Viljakkalan seurakuntatalolla kaikille kiinnostuneille avoimet tiedotus- ja keskustelutilaisuudet, joista ilmoitettiin Hämeenkyrön Sanomissa. Ensimmäisessä tiedotustilaisuudessa osanottajat saivat tuoda esille mielipiteitään ja ideoitaan hoitoon ja käyttöön liittyen myös kyselylomakkeella (liite 1).

Hoito- ja käyttösuunnitelmaa varten laadittiin aluksi tilakohtaiset hoito- ja käyttösuunnitelmat Alhonlahdelle yhteistyössä yksityisten maanomistajien kanssa. Tilakohtaiset hoito- ja käyttösuunnitelmat ovat saaneet omistajien hyväksynnät ja Pirkanmaan ympäristökeskuksen vahvistuksen.

Lippaanlahdelle ei laadittu erillisiä tilakohtaisia hoito- ja käyttösuunnitelmia. Lippaanlahden vesialue sisältyi alun perin Natura 2000 –alueille tehtyyn kunnos-

tussuunnitelmaan eikä Lippaanlahdella todettu olevan muita hoitotarpeita. Pirkanmaan ympäristökeskus päätti myöhemmin jättää Lippaanlahden kunnostuksen pois kunnostussuunnitelmasta.

Alhonlahden alueen hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu vuosille 2006-2015. Suunnitelman on laatinut projektisuunnittelija Marja-Liisa Pitkänen Pirkanmaan ympäristökeskuksesta yhteistyössä työryhmän jäsenten ja yksityisten maanomistajien kanssa. Suunnitelmaa laadittaessa on huomioitu myös muiden hoito- ja käyttökyselyyn vastanneiden henkilöiden mielipiteitä ja kannanottoja (liite 2). Hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu rinnakkain alueelle tehtyjen pienpetojen pyyntisuunnitelman ja kunnostussuunnitelman kanssa.

2 Alueen kuvaus

2.1.

Yleiskuvaus

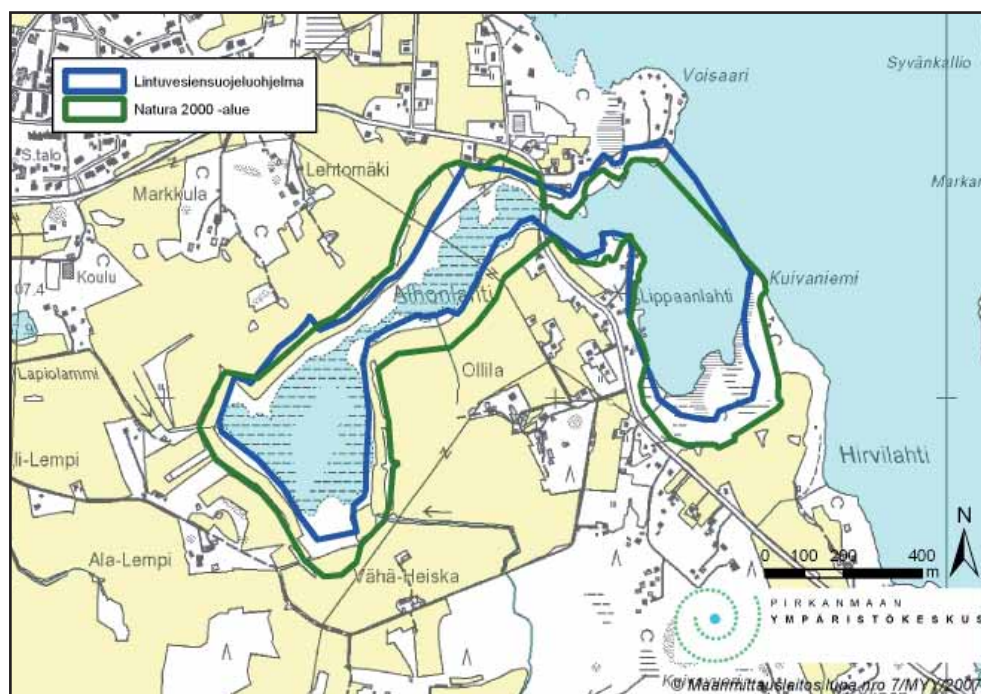
Alhonlahden alue (kuva 1) sijaitsee Pirkanmaalla Ylöjärven kaupungissa (entisessä Viljakkalan kunnassa). Suurin osa alueesta kuuluu Viljakkalan kylään, vain yksi tila kuuluu Sontun kylään. Alue sijaitsee Viljakkalan keskustaajaman läheisyydessä taajaman eteläpuolella. Alueen läpi kulkee Viljakkalasta Ylöjärvelle johtava yhdystie nro 2773.

Kuva 1. Alhonlahden alueen sijainti.

Alhonlahti laskee paikallistiesillan ali Kyrösjärven Viljakkalanselkään. Lippaanlahti on osa Viljakkalanselkää. Alhonlahden alue kuuluu Kokemäenjoen vesistöalueeseen. Alhonlahti on voimakkaasti umpeenkasvanut. Avovettä esiintyy nykyään vain Alhonlahden eteläosan lammella (noin 2,5 ha) ja pieninä lampareina lahden pohjoispäässä. Lippaanlahdesta pääosa on vesialuetta. Lippaanlahden eteläosassa ja maantiesillan läheisyydessä esiintyy tiheää kortteikkkoa. Lähiympäristön maisemakuva muodostuu vesistöistä, peltoalueista ja metsistä.

Alhonlahden alue kuuluu Valtioneuvoston vuonna 1982 hyväksymään valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan. Siinä se on mukana yhteisalueena Paskolammen ja Hiironlammen kanssa. Alhonlahden alue kuuluu myös valtioneuvoston vuonna 1998 vahvistamaan Natura 2000 –alueverkostoon. Se on lintudirektiivin (luonnonvaraisten lintujen suojelusta annettu neuvoston direktiivi 79/409/ETY) mukainen erityinen suojelualue eli ns. SPA-alue. Natura 2000 –ohjelman mukaan Alhonlahden alueen suojelukeinoja ovat vesilaki ja luonnonsuojelulaki. Kuvassa 2 on esitetty Alhonlahden alueen lintuvesiensuojeluohjelman ja Natura 2000 –ohjelman mukaiset rajaukset.

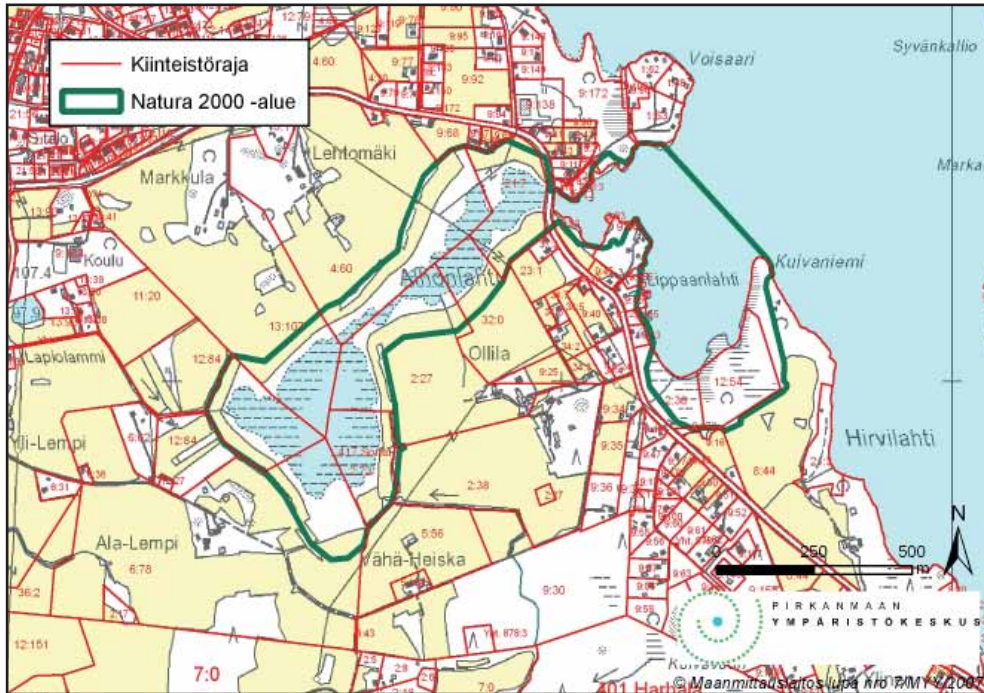

Kuva 2. Alhonlahden alueen ohjelmarajaukset.

Alhonlahden alueen Natura 2000 –alueen pinta-ala on 58 ha. Alue sisältää kaksi osa-aluetta; voimakkaasti umpeenkasvanneen Alhonlahden sekä enemmän avovettä sisältävän Lippaanlahden. Molemmat lahdet ovat osia Kyrösjärven Viljakkalanselästä. Alhonlahden alueen rantaviivan pituus on noin 2,8 km, josta peltorantaa on noin 64 % ja rakennettua rantaa noin 7 % (LVO 1982).

Lintuvesiensuojeluohjelman Alhonlahden rajauksessa on mukana 11 ha vesialuetta, 24 ha luhta- tai ilmaversoiskasvillisuutta ja 2 ha pensaikkoa tai metsää (LVO 1982). Natura 2000 -rajauksessa on mukana noin 10 ha vesialuetta, 24 ha luhtaa, 5 ha ilmaversoiskasvillisuutta, 10 ha peltoaluetta ja 7 ha metsää.

Alhonlahti on kokonaan yksityisomistuksessa. Alhonlahdella on kahdeksan tilaa ja seitsemän eri maanomistajaa. Lippaanlahden vesialuetta hallinnoi Viljakkalan kylän yhteiset vesialueet. Lippaanlahden ranta-alueella on 11 tilaa ja yhdeksän maanomistajaa. Kolme tiloista on Ylöjärven kaupungin (entisen Viljakkalan kunnan) omistuksessa. Tilarajat ja rekisterinumerot on esitetty kuvassa 3.

Kuva 3. Alhonlahden alueen tilat.

2.2.

Geologia ja geomorfologia

Alhonlahden alue on pääosaltaan alavaa vesi- ja ranta-alueita. Maasto kohoaa loivasti Alhonlahden kosteikolta rantapelloille siirryttäessä. Peltosaarekkeet ovatkin jo selvästi kosteikkoa ylempänä. Myös Kuivaniemen metsäalue sijaitsee korkeammalla Lippaanlahden muihin rantoihin verrattuna.

Alhonlahti ja Lippaanlahden etelärannat ovat kallioperältään kvartsi- ja graniidiriittä. Muu osa Lippaanlahdesta on luokiteltu vesialueeksi. (Geologian tutkimuskeskus 2005).

Suurin osa Alhonlahdesta on maaperältään savea. Alhonlahden kaakkoisrannalla esiintyy hieman moreenia. Alhonlahden eteläosan lampi on vesialuetta. Osalta lammen lähiympäristöä puuttuvat maaperätiedot. Lippaanlahden eteläranta sekä koillisosan rannat ovat maaperältään savea. Moreenia tavataan Kuivaniemen metsäalueella ja vähäisesti Lippaanlahden länsirannalla. Kalliopaljastumia esiintyy vähäisesti Lippaanlahden länsi- ja pohjoisrannoilla. Suurin osa Lippaanlahden vesialueesta on luokiteltu vesialueeksi, mutta osalta aluetta maaperätiedot puuttuvat. (Geologian tutkimuskeskus 2005).

3 Alueen historiaa

3.1.

Alueen aiempi käyttö

1950-luvulla Alhonlahdelle oli ominaista jokakeväiset tulvat (Myllymäki 2002). Kyrösjärveä on säännöstelty 1920-luvulta lähtien, mutta nykysäännöstely aloitettiin vuonna 1998. Kyrösjärveä on säännöstelty vesivoiman tuottamiseksi ja tulvasuojelun edistämiseksi. Kyrösjärven lyhytaikaisäännöstely on alentanut ylimpiä vedenkorkeuksia ja keskivedenkorkeutta sekä kaventanut vedenkorkeuksien vuotuista vaihteluväliä, mutta säilyttänyt luonnonmukaisen kesävedenpinnan alenemisen loppukesää kohti. (PIR 2006).

1950-luvun alussa Alhonlahden peltosaarekkeissa oli heinälatoja kaikkiaan 11 kpl (Maanmittaushallitus 1950), ja Alhonlahden rannat olivat lehmien laidunnuksessa (Myllymäki 2002). Ylilempin ja Markkulan tilojen pellot olivat lehmien laidunnuksessa 1970-luvun alkuun saakka. Alalempen tilan pelloilla laidunsi 1970-luvulla 10-12 lehmää (Pitkänen 2006/2). Laidun-tila oli yhteislaitumena vuoteen 1979 saakka. Yhteislaitumella laidunsi tuolloin 10-15 lehmää. (Ylinen 2005). Lehtomäen tilan rantapelloilla laidunsivat lehmät vuoteen 1982 saakka. (Pitkänen 2006/2).

1920-luvulla Alhonlahdella vedettiin vielä nuottaa (Uotila 2005). Alhonlahti oli kalastuskäytössä myös 1950-luvulla. Haudet nousivat lahdelle keväisin kutemaan Kyrösjärveltä. Alhonlahdelta pyydettiin hauen lisäksi myös ruutanaa. 1950-luvulla Alhonlahdella pyydettiin piisameita ja alueella sorsastettiin syksyisin. (Myllymäki 2002).

Alhonlahden jäätyessä siellä luisteltiin ja pelattiin jääpalloa. Talvisin Alhonlahden poikki kulki talvitie, jota pitkin kuljettiin hevoskyydeillä Parviniemeen metsätöihin. (Myllymäki 2002). Vielä vuonna 1977 Alhonlahden läpi pääsi kulkemaan keväällä veneellä (Myllymäki 2005/1).

Alhonlahti oli vielä 1970-luvun lopulla merkittävä luontoharrastuskohde (LVO 1982).

3.2.

Kasvillisuus ja maisemakuva

Alhonlahden ja Lippaanlahden erotti toisistaan paikallistie jo ainakin 200 vuotta sitten (Mäkinen 2007). 1950-luvun alussa Alhonlahti oli järvi, jonka kaikilla rannoilla oli peltoalueita. Alhonlahden eteläosassa oli laaja avovesialue, ja lahden keski- ja pohjoisosassa laajoja kortteikkoja. Lippaanlahden etelärannalla oli peltoalueita ja Kuivaniemessä metsää. (Maanmittaushallitus 1950).

Alhonlahdelle olivat tunnusomaisia laajat kortteikot vielä 1970-luvun lopulla. Kasvillisuudesta ei ollut tiedossa harvinaisuuksia. (LVO 1982). Leveäosmankäämi ilmestyi Alhonlahdelle aluksi yhteen rantaan (Myllymäki 2005/2), josta levittäytyi myöhemmin laajemmalle.

Linnusto

1960-LUKU

Alhonlahden linnusto oli laji- ja yksilömäärältään suurimmillaan 1960-luvun puolivälissä. Suokukot olivat soitimella Alhonlahden tulvaniityillä keväisin ennenkuin jatkoivat matkaa pohjoiseen. Kahlaajia pesi rannoilla ennen laidunnuskauden alkua. Kortteikon joukossa pesivät lokit (kuva 4), sorsalinnut ja nokikanat. Myös luhtahuitti pesi alueella. Avoveden puolella kasvillisuusmättäillä pesivät kalatiirat, silkkiuikut ja mustakurkku-uikut. Laulujoutsenet levähtivät alueella 1950-luvulta lähtien, mutta eivät pesineet. (Myllymäki 2002).

1970-LUKU

Linnusto oli vielä kohtalainen 1970-luvulla. Alhonlahdella pesi satoja naurulokkeja ja 5-6 paria kalatiiroja. Samalla vuosikymmenellä naurulokin munapesät tuhoutuivat yhtenä keväänä ison kaatosateen seurauksena. Luhtahuitti, ruisräikkä, keltavästäräkki, pensastasku ja kivitasku olivat yleisiä. Myös punavarpunen ja tuulihaukka kuuluivat lintulajistoon. Lirot levähtivät alueella keväisin. 1970-luvun alussa Alhonlahdella havaittiin myös mm. liejukana. (Myllymäki 2005/2).

1970-luvun lopulla Alhonlahdella pesi 29 lintulajia, joista varsinaisia vesilintuja oli 13, kahlaajia 4 ja varpuslintuja 8. Vesilintujen kokonaisparimäärä oli 19 ja kahlaajien 12. Alhonlahden muutonaikainen merkitys oli kohtalainen. (LVO 1982).

Kuva 4. Naurulokki (*Larus ridibundus*) ruokailemassa Alhonlahdella.

4 Alueen nykytila

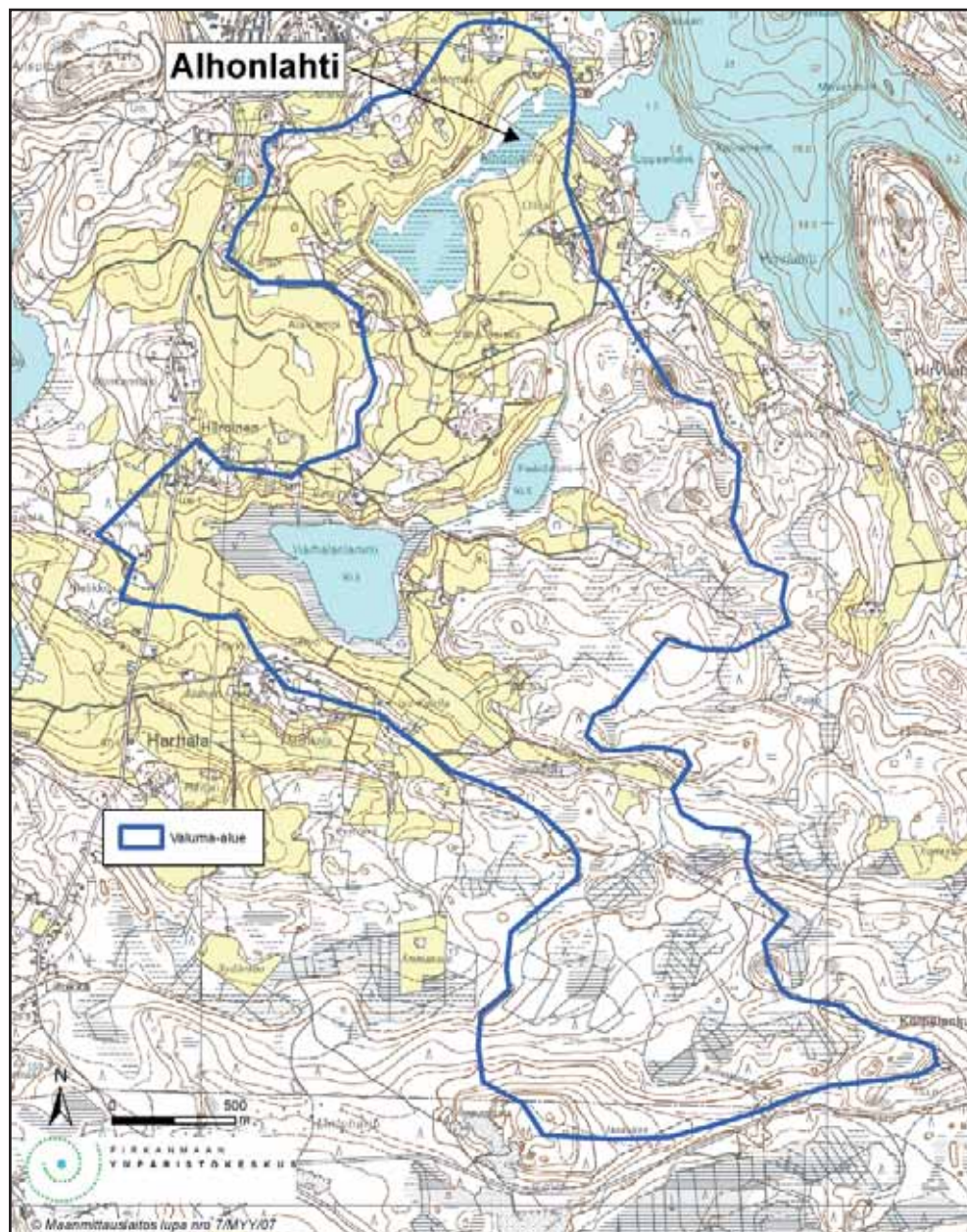
4.1.

Vesistön tila

4.1.1.

Valuma-alue ja kuormitus

Alhonlahden valuma-alue (kuva 5) on kooltaan noin 6 km². Valuma-alueella sijaitsee kaksi vesistöä; Paskolampi ja Harhalanlammi. Pääosa valuma-alueesta on metsämaata (2,9 km²) tai pelto-alueita (2,7 km²). Valuma-alueella esiintyy myös hieman asutusta ja liikennettä.

Kuva 5. Alhonlahden valuma-alue.

4.1.2.

Veden laatu

Alhonlahti ja Lippaanlahti ovat reheviä ja humuspitoisia lahtia. Veden yleinen käyttökelpoisuus on kesällä Alhonlahdella välttävä ja Lippaanlahdella hyvä (liite 3). Lippaanlahti soveltuukin hyvin virkistyskäyttöön. Fosforipitoisuus ja väriluku ovat Alhonlahdella kesällä korkeat. Myös leviä ja bakteereja esiintyy. Talvella fosforipitoisuudet ovat pienemmät. Lippaanlahdella fosforipitoisuus ja väriluku ovat kesällä melko matalia, mutta talvella selvästi korkeampia. Levä- tai bakteeriongelmia ei Lippaanlahdella ole. Myös veden happipitoisuus on hyvä vuodenajasta riippumatta.

4.2.

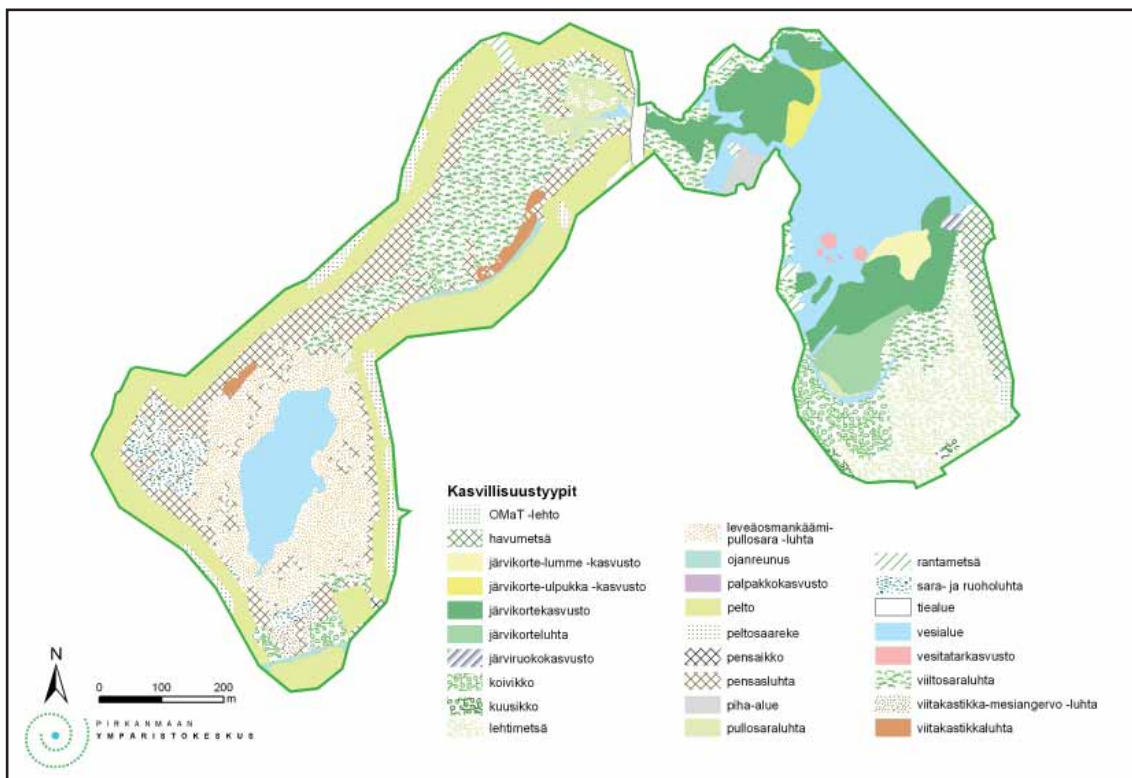
Kasvillisuus ja luontotyypit

4.2.1.

Kasvillisuustyyppit ja kasvilajisto

Alhonlahden alueen Natura 2000 –alueen kasvillisuutta kartoitettiin Life-hankkeen puitteissa vuonna 2005 maastokartoitusten ja ilmakuvausten avulla. Kasvillisuus-kartoitukset toteutti Pirkanmaan ympäristökeskus. Ilmakuvat otti Lentokuva Vallas Oy. Pirkanmaan ympäristökeskuksessa on tehty myös aiemmin alueen ilmakuvaukset vuonna 1997 sekä kasvillisuuskarttoitus vuonna 2001 (Saksa 2001).

Alhonlahden alueen kasvillisuus on paikoin vaihtelevaa ja monipuolista, mutta monin paikoin myös yksipuolista. Kasvillisuutta hallitsevat erilaiset luhdet. Myös peltoa, vesialueita ja pieniä metsäalueita tavataan. Kuvassa 6 on esitetty alueen kasvillisuuskartta ja liitteessä 4 alueella havaitut kasvilajit.

Kuva 6. Alhonlahden alueen kasvillisuus.

LUHDAT

Leveäosmankäämi-pullosara –luhtaa tavataan Alhonlahden lammen ympärillä. Luhdan valtalajeja ovat leveäosmankäämi (*Typha latifolia*) ja pullosara (*Carex rostrata*), joiden seurassa kasvaa mm. punakoisoa (*Solanum dulcamara*), rantakukkaa (*Lythrum salicaria*), vesitatarta (*Polygonum amphibium*), kurjenjalkaa (*Potentilla palustris*), myrkkyykeisoa (*Cicuta virosa*), vehkaa (*Calla palustris*), raatetta (*Menyanthes trifoliata*), liereäsaraa (*Carex diandra*), suoputkea (*Peucedanum palustre*) ja terttualpia (*Lysimachia thyrsiflora*).

Pullosaraluhtaa tavataan eniten Alhonlahden pohjoisosassa sekä hieman Alhonlahden itärannalla ja Lippaanlahden etelärannalla. Luhdan valtalaji on pullosara (*Carex rostrata*), jonka seurassa kasvaa mm. kurjenjalkaa, rantakukkaa, terttualpia, leveäosmankäämiä, vehkaa, rantamataraa (*Galium palustre*), suoputkea, viiltosaraa (*Carex acuta*), luhtasaraa (*Carex vesicaria*), myrkkyykeisoa, luhtatähtimöä (*Stellaria palustris*), pikkumataraa (*Galium trifidum*), raatetta ja järvikortetta (*Equisetum fluviatile*).

Sara- ja ruoholuhtaa esiintyy Alhonlahden lammen luoteis- ja etelärannalla (kuva 7). Valta- ja seuralajit vaihtelevat eri luhtakuviolla. Valtalajeja luhdissa ovat viitakastikka (*Calamagrostis canescens*), pullosara (*Carex rostrata*), kurjenjalka (*Potentilla palustris*) ja viiltosara (*Carex acuta*). Niiden seurassa kasvaa mm. terttualpia, luhtamataraa (*Galium uliginosum*), luhtasaraa, raatetta, vehkaa, maitohorsmaa (*Epilobium angustifolium*), järvikortetta, leveäosmankäämiä, luhtatähtimöä, viiltosaraa, liereäsaraa, lehtovirmajuurta (*Valeriana sambucifolia*), myrkkyykeisoa, amerikanhorsmaa (*Epilobium adenocaulon*), poimuhierakkaa (*Rumex crispus*) ja suoputkea.

Viitakastikka-mesiangervo –luhtaa esiintyy Alhonlahden eteläosassa. Valtalajeja luhdassa ovat viitakastikka (*Calamagrostis canescens*) ja mesiangervo (*Filipendula ulmaria*), joiden seurassa kasvaa mm. terttualpia, luhtamataraa, viiltosaraa, lehtovirmajuurta ja huopaohdaketta (*Cirsium helenioides*).

Järvikorteluhtaa esiintyy Lippaanlahden eteläosassa. Valtalaji luhdassa on järvikortte (*Equisetum fluviatile*), jonka seurassa kasvaa hieman mm. ulpukkaa (*Nuphar lutea*).

Viiltosaraluhtaa tavataan runsaimmin Alhonlahden pohjois- ja keskiosissa (kuva 8) sekä Lippaanlahden etelä- ja pohjoisrannoilla. Luhdan valtalaji on viiltosara (*Carex acuta*), jonka seurassa kasvaa mm. rantakukkaa, kurjenjalkaa, luhtasaraa, luhtamataraa, luhtatähtimöä, myrkkyykeisoa, viitakastikkaa, rentukkaa (*Caltha palustris*) ja leveäosmankäämiä.

Viitakastikkaluhtaa tavataan Alhonlahden keskiosassa kapeina vyöhykkeinä. Valtalaji luhdassa on viitakastikka (*Calamagrostis canescens*), jonka seurassa kasvaa mm. kurjenjalkaa, pullosaraa, rantakukkaa, myrkkyykeisoa ja maitohorsmaa.

Pensasluhtaa tavataan runsaasti Alhonlahden rannoilla peltoalueiden ja varsinaisen kosteikon välissä. Lippaanlahdella ei pensasluhtia juuri esiinny. Pensasluhtia hallitsevat erilaiset pensasmaiset pajut (*Salix sp.*). Myös hieskoivua (*Betula pubescens*) ja halavaa (*Salix pentandra*) tavataan. Pensasluhtien aluskasvillisuus on yksipuolista. Valtalajina kasvaa viiltosaraa sekä paikoitellen mm. viitakastikkaa, mesiangervoa, pullosaraa ja leveäosmankäämiä.

VESIALUEET

Alhonlahden eteläosan lammella kasvaa ilmaversoiskasvillisuutta niukasti. Tyypillisiä lajeja ovat rantapalpakko (*Sparganium emersum*) ja pystykeiholehti (*Sagittaria sagittifolia*). Kelluslehtiset ovat vedessä runsaita. Niistä tavataan eniten uistinvitaa (*Potamogeton natans*) ja ulpukkaa (*Nuphar lutea*) sekä hieman pohjanlummetta (*Nymphaea candida*) (kuva 9). Muita lajeja ovat mm. uposlehtisistä tylppälehtivita (*Potamogeton obtusifolius*), irtokellujista isovesiherne (*Utricularia vulgaris*) sekä irtokellujista pikkulimaska (*Lemna minor*) ja isolimaska (*Spirodela polyrrhiza*).

Alhonlahden pohjoisosan lammella kasvaa myös vaihtelevaa vesikasvillisuutta. Lajistoon kuuluvat mm. ilmaversoisista järvikorte (*Equisetum fluviatile*), vehka (*Calla palustris*), vesikuusi (*Hippuris vulgaris*) ja ratamosarpio (*Alisma plantago-aquatica*), irtokeijujista isovesiherne sekä irtokellujista pikkulimaska.

Lippaanlahden pohjois- ja eteläosissa esiintyy laajalti ja melko tiheinä kasvustoina järvikortetta (kuva 10) sekä järvikortteen ja kelluslehtisten kasvilajien (ulpukka ja pohjanlumme) muodostamia sekakasvustoja. Lippaanlahden eteläosan vesialueella on näyttäviä kasvustoja vesitatarta (*Polygonum ambhibium*) sekä pienempiä kasvustoja siimapalpakkoa (*Sparganium gramineum*). Paikoitellen vesialueen reunoilla kasvaa rantaluikka (*Eleocharis palustris*). Lippaanlahden vesikasvillisuudessa tavataan ilmaversoisista mm. pystykeiholehteä ja rantapalpakkoa, uposlehtisistä tylppälehtivitaa, uistinvitaa ja ahvenvitaa (*Potamogeton perfoliatus*), irtokeijujista isovesihernettä sekä irtokellujista isolimaskaa, pikkulimaskaa ja sorsansammalta (*Ricciocarpus natans*).

Kuva 7. Alhonlahden eteläosan sara- ja ruoholuhtaa.

Kuva 8. Alhonlahden pohjoisosan viiltosaraluhtaa.

Kuva 9. Pohjanlumme (*Nymphaea candida*) on yleinen vesialueella.

Kuva 10. Järvikortekasvustoja Lippaanlahdella.

METSÄALUEET

Havumetsää esiintyy Lippaanlahden kaakkoisrannalla. Puustossa valtalaji on kuusi (*Picea abies*), jonka seurassa kasvaa hieman mäntyä (*Pinus sylvestris*) ja koivua (*Betula sp.*). Metsässä on muutamia kääpäpuita ja koivupötkelöitä. Aluskasvillisuudessa kasvaa mm. mustikkaa (*Vaccinium myrtillus*), puolukkaa (*Vaccinium vitis-idaea*) ja hieman käenkaalia (*Oxalis acetosella*).

Metsäisiä peltosaarekkeita esiintyy Alhonlahden pohjois-, itä- ja lounaisosassa. Saarekkeet ovat pääasiassa lehtipuuvaltaisia. Puustossa tavataan mm. haapaa (*Populus tremula*), hieskoivua (*Betula pubescens*), pihlajaa (*Sorbus aucuparia*), tuomea (*Prunus padus*), harmaaleppää (*Alnus incana*), kuusta ja mäntyä. Pensaskeroksessa kasvaa mm. katajaa (*Juniperus communis*).

Metsitettyjä peltoalueita on Alhonlahden eteläosassa sekä Lippaanlahden etelärannalla. Suurin osa entisistä peltoalueista on istutettu koivulle. Lippaanlahden etelärannalla on osa pelloista istutettu kuuselle.

Lehtometsää esiintyy sekä Alhonlahden että Lippaanlahden rannalla. Alhonlahden itäosan peltosaarekkeessa on haapavaltaista lehtoa. Haavan seurassa kasvaa muutamia koivuja, pihlajia ja raitoja (*Salix caprea*). Pensaskerroksessa esiintyy hieman katajaa, paatsamaa (*Frangula alnus*) ja metsäruusua (*Rosa majalis*) sekä vaahteran (*Acer platanoides*) taimia. Aluskasvillisuus on monilajista. Runsaimpia kasvilajeja ovat metsäkurjenpolvi (*Geranium sylvaticum*), kielo (*Convallaria majalis*), särmäkuisma (*Hypericum maculatum*), paimenmatara (*Galium album*), lillukka (*Rubus saxatilis*), kultapiisku (*Solidago virgaurea*), metsälauha (*Deschampsia flexuosa*), kurjenkello (*Campanula persicifolia*) ja ahomatara (*Galium boreale*). Muita lajeja ovat mm. metsävirna (*Vicia sylvatica*), metsäkastikka (*Calamagrostis arundinacea*), lehto-orvokki (*Viola mirabilis*), sudenmarja (*Paris quadrifolia*) ja lehtonurmikka (*Poa nemoralis*).

Kuivaniemen eteläosassa on koivuvaltaista lehtoa. Puustoa hallitsevat hieskoivu ja tuomi. Pensaskerroksessa esiintyy kuusen taimia ja mustaherukkaa (*Ribes nigrum*). Aluskasvillisuudessa tavataan mm. käenkaalia, valkovuokkoa (*Anemone nemorosa*), metsäalvejuurta (*Dryopteris carthusiana*), ahomansikkaa (*Fragaria vesca*), kevätpiippoa (*Luzula pilosa*), vuohenputkea (*Aegopodium podagraria*) ja pikkukäenrieskaa (*Gagea minima*).

Rantametsiä tavataan Alhonlahden pohjoisosassa sekä Lippaanlahden pohjois- ja länsirannoilla. Alhonlahden pohjoisrannan metsä on tiheää lehtimetsää, jota hallitsevat hieskoivu, haapa ja tuomi. Aluskasvillisuus on harvaa. Siinä tavataan mm. vadelmaa (*Rubus idaeus*), niittyleinikkiä (*Ranunculus acris*) ja voikukkaa (*Taraxacum sp.*).

Lippaanlahden länsirannan metsät ovat lehtipuuvaltaisia. Puustossa esiintyy mm. harmaaleppää ja hieskoivua. Pohjoisrannan metsä on havupuuvaltainen. Puustossa valtalaji on mänty, jonka seurassa kasvaa mm. koivua. Pensaskerroksessa tavataan mm. paatsamaa sekä pihlajan ja harmaalepän taimia. Aluskasvillisuudessa esiintyy mm. ahomansikkaa, rönsyleinikkiä (*Ranunculus repens*), mesiangervoa (*Filipendula ulmaria*), lillukkaa (*Rubus saxatilis*), metsämitikkaa (*Melampyrum sylvaticum*), nuokkatalvikkia (*Orthilia secunda*), aho-orvokkia (*Viola canina*) ja vadelmaa (*Rubus idaeus*). Pohjakerroksessa kasvaa mm. metsäliekosammalta (*Rhytidiadelphus triquetrus*) ja seinäsammalta (*Pleurozium schreberi*).

KASVILLISUUDEN MUUTOKSET

Vuosien 1997, 2001 ja 2005 välillä ei kasvillisuudessa ole tapahtunut suuria muutoksia. Selkeimmät muutokset ovat olleet pensaikon levittäytyminen Alhonlahdella sekä Lippaanlahden länsiosan umpeenkasvu.

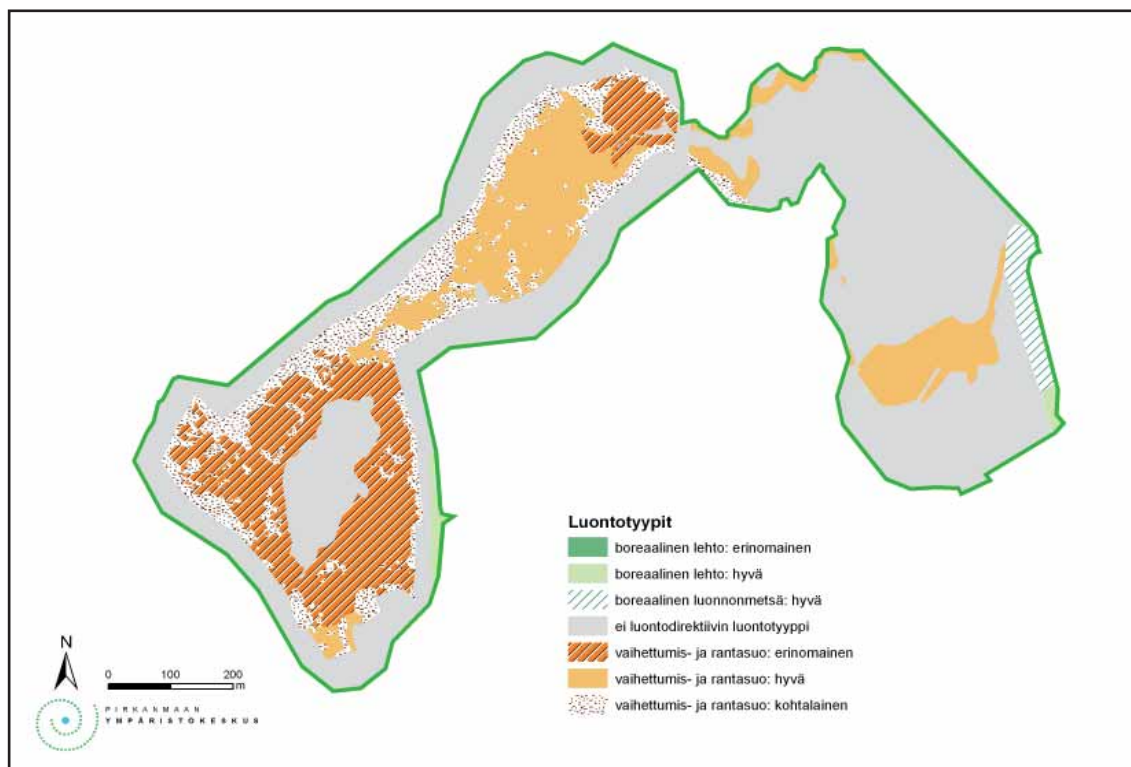
4.2.2.

Luontodirektiivin luontotyypit

Luontodirektiivi sisältää liitteen I, johon on listattu Euroopan yhteisön tärkeinä pitämiä luontotyyppejä, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita. Vuonna 2005 selvitettiin Alhonlahden alueella esiintyvien luontotyyppien sijainnit ja edustavuudet. Kartoituksissa löydettiin vaihettumis- ja rantasoita, boreaalisia lehtoja ja tulevaa boreaalista luonnonmetsää (taulukko 1 ja kuva 11).

Taulukko I. Luontodirektiivin luontotyytit Alhonlahden alueen Natura 2000 –alueella.

LUONTOTYYPI	PINTA-ALA (ha)	OSUUS (%)
Boreaaliset lehdot	0,45	0,8
Boreaaliset luonnonmetsät	0,97	1,7
Vaihtetumis- ja rantasuot	23,56	41,0

Kuva II. Alhonlahden alueen luontotyytit.

VAIHETTUMIS- JA RANTASUOT

Vaihtetumis- ja rantasuot ovat minerotrofisia nevoja, avo- ja pensaikkoluhtia tai pinnanmyötäisesti soistuvia rantasoita (Airaksinen & Karttunen 1998). Alhonlahden alueen vaihtetumis- ja rantasuot ovat avo- ja pensaikkoluhtia. Niille on ominaista sijainti vesistöjen rannalla.

Natura 2000 –alueiden tietokannassa on mainittu, että Alhonlahden alueella esiintyy vaihtetumis- ja rantasoita 50 % alueen pinta-alasta. Luontotyytin tila on arvioitu alueella hyväksi. Vuoden 2005 kartoituksissa vaihtetumis- ja rantasoiden kokonaispinta-alaksi tarkentui 23,56 ha (41 % koko Natura 2000 –alueen pinta-alasta). Vaihtetumis- ja rantasoista on 36 % edustavuudeltaan erinomaisia, 36 % hyviä ja 28 % kohtalaisia.

Pääosa vaihtetumis- ja rantasoista sijaitsee Alhonlahden puolella. Lippaanlahden etelärannalla sekä luoteisrannoilla on myös vaihtetumis- ja rantasoita. Vaihtetumis- ja rantasoiden hydrologinen tila on hyvä kaikilla erinomaiseksi luokitelluilla vaihtetumis- ja rantasoilla (Alhonlahden eteläosassa ja pohjoispäässä). Niiden rakenne on erinomainen ja rakenteella on hyvät mahdollisuudet säilyä tulevaisuudessa. Alhonlahden keski- ja pohjoisosissa luontotyyppiä uhkaa kuivuminen, kasvilajiston yksipuolistuminen ja pensoittuminen. Niiden luontotyytin rakenne on hyvä, rakenteella on epäsuotuisat mahdollisuudet säilyä tulevaisuudessa, mutta ennallistaminen on mahdollista kohtalaisella panostuksella.

Lippaanlahden vaihtetumis- ja rantasuot ovat edustavuudeltaan hyviä. Niiden luontotyytin rakenne on hyvä ja rakenteella on hyvät mahdollisuudet säilyä tule-

vaisuudessa. Lippaanlahdella vaihettumis- ja rantasuot ovat paremmin kevättulvan vaikutuspiirissä.

BOREAALISET LEHDOT

Boreaaliin lehtoihin kuuluvat kaikki Suomessa tavattavat lehdot lukuun ottamatta raviini- ja rinnelehtoja, luonnontilaisia jalopuumetsiä, kuivimpia harjurinteiden lehtoja ja hakamaita. Boreaaliset lehdot voivat olla kuivia, tuoreita tai kosteita lehtoja. (Airaksinen & Karttunen 1998).

Boreaalisia lehtoja esiintyy Alhonlahden alueella 0,45 ha (0,8 % koko Natura 2000 –alueen pinta-alasta). Niitä tavataan pienialaisena Alhonlahden kaakkoisrannan peltoosaarekkeessa sekä Kuivaniemen eteläosassa. Boreaalisten lehtojen edustavuus on hyvä. Luontotyyppin rakenne on hyvä ja rakenteella on hyvät mahdollisuudet säilyä tulevaisuudessa.

BOREAALINEN LUONNONMETSÄ

Boreaalin luonnonmetsä on vanhaa luonnontilaista tai sen kaltaista metsää, nuorta palon jälkeen luontaisesti kehittynyttä lehtipuumetsää tai tuoretta metsäpaloaluetta. Luonnonmetsä voi olla kuusivaltaista, mäntyvaltaista, havupuusekametsää, sekametsää tai lehtipuuvallista. (Airaksinen & Karttunen 1998).

Alhonlahden alueella esiintyy potentiaalista boreaalista luonnonmetsää 0,97 ha (1,7 % koko Natura 2000 –alueen pinta-alasta). Sitä tavataan Lippaanlahden rannalla Kuivaniemessä. Luonnonmetsä on kuusivaltaista. Se on edustavuudeltaan hyvää. Luontotyyppin rakenne on hyvä ja rakenteella on hyvät mahdollisuudet säilyä tulevaisuudessa. Boreaalisin luonnonmetsän edustavuutta heikentää alueen pieni koko.

4.3.

Vesi- ja rantalinnusto

Alhonlahden alueen linnustoa selvitettiin keväällä ja kesällä 2005 ja syksyllä 2006 Life-hankkeen toimesta. Kartoitukset teki Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry.

4.3.1.

Alueella pesivät ja ruokailevat linnut

Vuonna 2005 Alhonlahden alueella arvioitiin pesivän 18 lintulajia (taulukko 2). Runsaimmat parimäärät olivat ruokokerttusella, pajusirkulla ja silkkiuikulla. Laulujoutsen, heinätavi, haapana, tukkasotka, luhtahuitti, kurki, taivaanvuohi, viitakerttunen ja satakieli pesivät ainoastaan Alhonlahdella, sekä silkkiuikku ja kalalokki vain Lippaanlahdella. Vesilinnuista poikueita havaittiin laulujoutsenella (1 poikue, jossa oli 5 poikasta, Myllymäki 2005/2), silkkiuikulla (2 poikuetta, joissa oli yhteensä 5 poikasta), telkällä (2 poikuetta, joissa oli yhteensä 10 poikasta) ja sinisorsalla (1 poikue, jossa oli 3 poikasta) (Lagerström 2006).

Lisäksi Lippaanlahden rantametsä on mm. lehtopöllön (Kailasto 2005) ja peipon (Pitkänen 2005/2) elinympäristöä. Alhonlahden aluetta käyttävät ruokailualueena muualla pesivistä linnuista mm. palokärki (Aro 2006), ruskosuohaukka, kalasääski, kalatiira, naurulokki, sepelkyyhky, fasaani, kuovi, töyhtöhyppä, kiuru, naakka, harakka ja varis (Pitkänen 2005/2).

Taulukko 2. Alhonlahden alueen pesimälinnuston parimäärät vuonna 2000 (Liinalaakso 2000) ja pari- ja poikuemäärät vuonna 2005 (Lagerström 2005). D = lintudirektiivin liitteen I laji, * = havaintotieto Myllymäki 2005/2.

LAJI	STATUS	PARIMÄÄRÄ 2000	PARIMÄÄRÄ 2005	POIKUEMÄÄRÄ 2005
Sinisorsa		1	3	2
Tavi		7	4	1
Telkkä		2	3	2
Silkkiuikku		3	4	2
Laulujoutsen	D	1	1	1*
Heinätavi		1	1	0
Haapana		3	2	0
Punasotka		1	0	0
Tukkasotka		3	1	0
Kalalokki		0	1	0
Luhtahuitti	D	0	1	0
Luhtakana		1	0	0
Nokikana		3	2	0
Kurki	D	2	1	0
Rantasipi		2	2	0
Taivaanvuohi		3	3	0
Ruokokerttunen		10	12	
Viitakerkku		0	1	
Satakieli		0	1	
Pajusirkku		6	8	

LINTUDIREKTIIVIN LIITTEEN I LAJIT

Alhonlahden alueen pesimälinnustossa tavataan neljä lintudirektiivin liitteen I lajia; laulujoutsen, luhtahuitti, kurki ja lehtopöllö. Alueella ruokailevista linnuista liitteen lajeja ovat ruskosuohaukka, kalasääski ja kalatiira.

Laulujoutsen (*Cygnus cygnus*) (kuva 12) on lintuvesille tyypillinen laji, joka ruokailee vesialueella, rantaniityillä ja pelloilla. Aikuiset syövät kasvinosia, poikaset myös hyönteisiä. (Mikkola-Roos 1995). Laulujoutsen on pesinyt säännöllisesti Alhonlahden eteläosan lammen rannalla jo vuodesta 1998 lähtien (Myllymäki 2002).

Luhtahuitti (*Porzana porzana*) suosii elinympäristönään mm. osmankäämiluhtia ja saraikkoja, joita kumpiakin löytyy Alhonlahdelta. Laji ruokailee liejussa ja vedessä. Luhtahuitti syö korentoja, vesiperhosia, kovakuoriaisia, perhosen toukkia, kärpäsiä, muurahaisia, kotiloita ja etanoita sekä siemeniä, lehtiä, versoja, juuria ja leviä. (Mikkola-Roos 1995). Luhtahuitti ei ole Alhonlahdella säännöllinen pesijä.

Kurki (*Grus grus*) suosii elinympäristönään mm. rantaluhtia ja niiden vetisimpiä osia. Lajin ravintoa ovat juuret, versot, ruohot, maahan karissut vilja, perunat, hyönteiset, nilviäiset ja hyönteisten toukat. (Mikkola-Roos 1995). Kurki on pesinyt Alhonlahdella melko säännöllisesti vuodesta 1998 lähtien (Myllymäki 2002). Lajin tarkka pesäpaikka ei ole tiedossa.

Lehtopöllö (*Strix aluco*) pesii avoimissa seka- ja lehtimetsissä kolopuussa tai pöntössä. Lajin ravintoa ovat pikkujyrsijät, linnut, sammakot, siilit ja madot. (Jonsson 1996). Kuivaniemen metsässä on laitettu lehtopöllölle pesäpönttö (Kailasto 2005).

Ruskosuohaukka (*Circus aeruginosus*) ruokailee mm. ranta- ja luhtaniityillä ja pelloilla (Mikkola-Roos 1995), joita kaikkia löytyy Alhonlahden alueelta. Laji on päivittäinen ruokavieras joko Lippaanlahdella tai Alhonlahdella. Ravintoon kuuluvat mm. pikkueläimet, linnunpoikaset ja sammakot (Mikkola-Roos 1995). Ruskosuohaukalle pesäpaikaksi sopivia tiheitä ruovikoita ei esiinny Alhonlahden alueella.

Kalasääski (*Pandion haliaetus*) ruokailee mm. järvillä, ja sen ravintoon kuuluvat kalat (Jonsson 1996). Laji oli yleinen ruokavieras vuonna 2005 Alhonlahden eteläosan lammella (Pitkänen 2005/2). Alhonlahden alueella ei esiinny kalasääskelle sopivia rauhallisia pesäpaikkoja.

Kalatiira (*Sterna hirundo*) (kuva 13) ruokailee mm. järvillä, ja sen ravintoon kuuluvat pienet kalat (Mikkola-Roos 1995). Laji oli yleinen ruokavieras vuonna 2005 Lippaanlahdella (Pitkänen 2005/2).

Palokärki (*Dendrocopos major*) pesii mänty- tai sekametsässä. Se tekee pesäkolonsa yleensä suureen haapaan tai mäntyyn. Lajin ravintoa ovat puissa elävät hyönteiset, erityisesti hevostuorahaiset. (Jonsson 1996).

UHANALAISET LAJIT

Alhonlahden alueella pesivistä lintulajeista taivaanvuohi (*Gallinago gallinago*) on Pirkanmaalla silmälläpidettävä laji. Alueella ruokailevista lajeista kalasääski on valtakunnallisesti silmälläpidettävä laji.

MUUTOKSET LINNUSTOSSA

Alhonlahden alueen pesimälinnustossa on tapahtunut huomattavia muutoksia viimeisten 50 vuoden aikana. Lintulajien kokonaismäärä, vesilintujen laji- ja parimäärät sekä kahlaajien laji- ja parimäärät ovat selvästi pienentyneet. Yksittäisistä lajeista mm. mustakurkku-uikku, naurulokki, kalatiira, keltävästäräkki ja ruisrääkkä ovat hävinneet pesimälajistosta. Myös 1960-luvulla yleinen peltopyy on hävinnyt (Myllymäki 2007). Uutena pesimälajina alueella on mm. laulujoutsen.

Vuosien 2000 ja 2005 välillä ei linnustossa ole tapahtunut suuria muutoksia. Vuonna 2000 pesimälinnustoon kuuluneet punasotka ja luhtakana eivät pesineet alueella vuonna 2005. Sen sijaan uusina lajeina vuoden 2005 pesimälinnustossa olivat kalalokki, luhtahuitti, viitakerttunen ja satakieli. Parimäärissä muutokset eivät olleet suuria. Ruokokerttusen, pajusirkun ja sinisorsan parimäärät olivat hieman kasvaneet, kun taas tavin ja tukkasotkan parimäärät olivat hieman pienentyneet. Nokikanapoikueita ei havaittu alueella vuonna 2005. Vuonna 2000 nokikanalla oli kaksi poikuetta, joissa oli yhteensä 9 poikasta (Liinalaakso 2000).

Kuva 12. Laulujoutsen (*Cygnus cygnus*) pesii Alhonlahdella.

Kuva 13. Kalatiira (*Sterna hirundo*) käyttää Lippaanlahtea ruokailualueena.

4.3.2.

Kevät- ja syysmuutonaikainen linnusto

Vuonna 2005 Alhonlahden alueella levähti kevätmuuton aikana 22 lintulajia (taulukot 3a ja 3b). Runsaimmat yksilömäärät olivat lirolla, niittykirvisellä, tavilla ja telkällä

(Lagerström 2006). Vuonna 2006 Alhonlahden alueella levähti syysmuuton aikana 30 lintulajia (taulukot 3a ja 3b). Runsaimmat yksilömäärät havaittiin haarapääskyllä, kurjella, keltavästäräkällä ja räystäspääskyllä (Aro 2006).

Alhonlahtea käyttävät kevätmuuton aikaisena levähdysalueena myös mm. tukkasotka (Myllymäki 2005/2) sekä syysmuuton aikaisena levähdys- ja ruokailualueena laulujoutsen (Uotila 2006), suopöllö ja harmaahaikara (Myllymäki 2006), pikkulepinkäinen (Lagerström 2006) sekä nokikana ja pensastasku (Pitkänen 2005/2). Vesilintuja havaittiin Alhonlahden lammella elokuussa 2006 suurimmillaan 89 sinisorsaa, 9 tavia ja 3 nokikanaa (Pitkänen 2006/1).

Vesilintujen ja kahlaajien suosimia alueita ovat Alhonlahden eteläosa ja keskiosa sekä Lippaanlahden eteläosa (Lagerström 2006).

Taulukko 3a. Alhonlahden alueella levähtävien lintudirektiivin liitteen I lajien yksilömäärät (Liina-laakso 2000, Lagerström 2006 ja Aro 2006). S = valtakunnallisesti silmälläpidettävä laji.

LAJI	STATUS	KEVÄT 2000	KEVÄT 2005	SYKSY 2006
Kuikka		0	0	16
Kaakkuri	S	1	0	0
Laulujoutsen		2	0	0
Kalatiira		4	1	0
Kurki		0	0	53
Suokukko	S	1	13	0
Liro		300	36	1
Ruskosuohaukka	S	0	1	1
Pikkulepinkäinen	S	0	1	0
Sinirinta		1	0	1

LINTUDIREKTIIVIN LIITTEEN I LAJIT

Alhonlahden aluetta levähdysalueena käyttävistä linnuista 12 kuuluu lintudirektiivin liitteen I lajeihin. Muuttoaikaisissa havainnoissa on mukana vuonna 2000 kaksi laulujoutsenyksilöä, jotka ovat todennäköisesti samat, jotka ovat pesineet alueella sekä vuosina 2005 ja 2006 sekä yksi ruskosuohaukkayksilö, joka on todennäköisesti sama, joka käyttää aluetta kesäisin ruokailualueena.

Liro (*Tringa glareola*) ruokailee sekä vedessä että maalla. Lajin ravintoa ovat pääasiassa pikkueläimet kuten kovakuoriaiset, korentojen toukat, vesiluteet ja kaksisiipiset. (Mikkola-Roos 1995). Alhonlahden alue ei ole lirolle tyypillistä pesimäympäristöä, sillä laji pesii Etelä-Suomessa vain laajimmilla ja märimmillä soilla (vrt. Mikkola-Roos 1995). Liroa on tavattu Alhonlahdella sekä keväällä että syksyllä, mutta keväällä huomattavasti suurempia määriä.

Sinirinta (*Luscinia svecica*) pesii mm. järvien pensaikkoisilla rannoilla ja muissa kosteikoissa, mutta sen pesimäalueet sijaitsevat Suomen koillisosissa. Lajin ravintoon kuuluvat hyönteiset, marjat ja hedelmät. (Jonsson 1996). Lajia on tavattu Alhonlahden alueella sekä keväällä että syksyllä satunnaisesti.

Kaakkuri (*Gavia stellata*) pesii mm. pienillä järvillä, mutta käyttää ruokailualueena suurempia järviä. Lajin ravintoa ovat kalat. (Jonsson 1996). Laji on tavattu Lippaanlahdella kevätmuuton aikana.

Pikkulokki (*Larus minutus*) pesii lintujärvillä kelluvassa vesikasvillisuudessa. Lajin ravintoa ovat vedestä kuoriutuvat hyönteiset. (Mikkola-Roos 1995). Laji on tavattu Alhonlahden alueella kevätmuuton aikana.

Suokukko (*Philomachus pugnax*) käyttää levähdysalueena monenlaisia avomaita. Laji pesii avoimilla soilla ja rantaniityillä, joissa esiintyy sopivan vaihtelevaa maastoa ruokailu- ja soidinalueeksi sekä pesäpaikaksi. Pesäpaikan tulee olla avointa ja matala-kasvuista aluetta ja kooltaan vähintään 4-8 hehtaaria. Suokukon ravintoon kuuluvat pikkueläimet, siemenet ja kasvinosat. (Mikkola-Roos 1995). Suokukkoa on havaittu Alhonlahdella kevätmuuton aikana.

Kuikka (*Gavia arctica*) pesii syvillä ja kirkkailla järvillä. Lajin ravintoon kuuluvat pääasiassa kalat. (Jonsson 1996). Laji on havaittu Lippaanlahdella syysmuuton aikana.

Suopöllö (*Asio flammeus*) pesii soilla, rantaniityillä, vesijätöillä ja viljelymailla. Lajin ravintoa ovat myyrät, päästäiset, linnut ja kovakuoriaiset. (Mikkola-Roos 1995). Suopöllö on havaittu Alhonlahdella syysmuuton aikana.

Pikkulepinkäinen (*Lanius collurio*) pesii pensaikkoisessa avomaastossa ja sen ravintoon kuuluvat kookkaat lentohyönteiset ja ajoittain pikkujyrsijät ja –linnut. (Jonsson 1996). Pikkulepinkäinen on havaittu Alhonlahdella syysmuuton aikana.

Alhonlahden alueella levähtävät lintudirektiivin liitteen I lajeista myös kalatiira ja kurki, jotka on esitelty tarkemmin pesimälinnustossa.

UHANALAISET LAJIT

Alhonlahdella levähtävistä lajeista naurulokki (*Larus ridibundus*) on valtakunnallisesti vaarantunut laji. Suokukko, liro, kaakkuri, ruskosuohaukka, pikkulepinkäinen, pensastasku (*Saxicola rubetra*) ja tuulihaukka (*Falco tinnunculus*) ovat valtakunnallisesti silmälläpidettäviä lajeja. Taivaanvuohi ja keltavästäräkki (*Motacilla flava*) ovat Pirkanmaalla silmälläpidettäviä lajeja.

MUUTOKSET LINNUSTOSSA

Vuosien 2000 ja 2005 keväisten levähtäjäkartoitusten perusteella satunnaisia levähtäjiä alueella ovat mm. kaakkuri, heinätavi, lapasotka, mustaviklo, tuulihaukka ja sinirinta. Runsaimpia säännöllisiä levähtäjiä ovat puolestaan mm. liro, tavi, telkkä ja naurulokki.

Taulukko 3b. Alhonlahden alueella levähtävien muiden lintulajien yksilömäärät (Liinalaakso 2000, Lagerström 2006 ja Aro 2006). V = valtakunnallisesti vaarantunut laji, S = valtakunnallisesti silmäläpidettävä laji.

LAJI	STATUS	KEVÄT 2000	KEVÄT 2005	SYKSY 2006
Silkkiiukku		8	0	17
Sinisorsa		2	12	3
Haapana		13	8	2
Tavi		39	23	3
Heinätavi		2	0	0
Jouhisorsa		2	1	0
Telkkä		27	21	1
Punasotka		4	3	0
Lapasotka		1	0	0
Tukkasotka		6	0	0
Isokoskelo		1	2	0
Nokikana		4	6	0
Naurulokki	V	33	13	2
Kalalokki		0	6	8
Pikkulokki		5	1	0
Harmaalokki		0	0	1
Rantasipi		4	0	0
Metsäviklo		2	3	0
Valkoviklo		5	3	0
Mustaviklo		0	1	0
Taivaanvuohi		6	4	2
Isokuovi		0	5	0
Töyhtöhyppä		0	6	0
Sepelkyyhky		0	0	5
Tervapääsky		0	0	11
Räystäspääsky		0	0	22
Haarapääsky		0	0	220
Tuulihaukka	S	0	1	1
Nuolihaukka		0	0	1
Kanahaukka		0	0	2
Varpushaukka		0	0	1
Metsäkirvinen		0	0	10
Niittykirvinen		0	29	3
Lapinkirvinen		0	0	1
Kiuru		0	0	11
Västäräkki		0	0	20
Keltavästäräkki		0	0	25
Punarinta		0	0	3
Rautiainen		0	0	1

Luontodirektiivin liitteen IV lajit

Luontodirektiivin liitteen IV lajit ovat direktiivin mukaan tiukasti suojeltavia lajeja, jotka on rauhoitettu Suomen luonnonsuojelulain nojalla. Lajien tahallinen tappaminen ja pyydystäminen, häiritseminen erityisesti pesinnän aikana sekä lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on luonnonsuojelulain mukaisesti kielletty. (LSL 2004).

Alhonlahden alueen tiukasti suojeltavia lajeja selvitettiin vuonna 2005 Life-hankkeen puitteissa. Vesihyönteiskartoitukset teki Faunatica Oy ja viitasammakkokartoitukset Pirkanmaan ympäristökeskus.

VESIHYÖNTEISET

Alhonlahden alueella havaittiin vuonna 2005 kaksi luontodirektiivin liitteen IV lajia; sirolampikorento ja isolampisukeltaja. Lajien havaintopaikat on esitetty kuvassa 14.

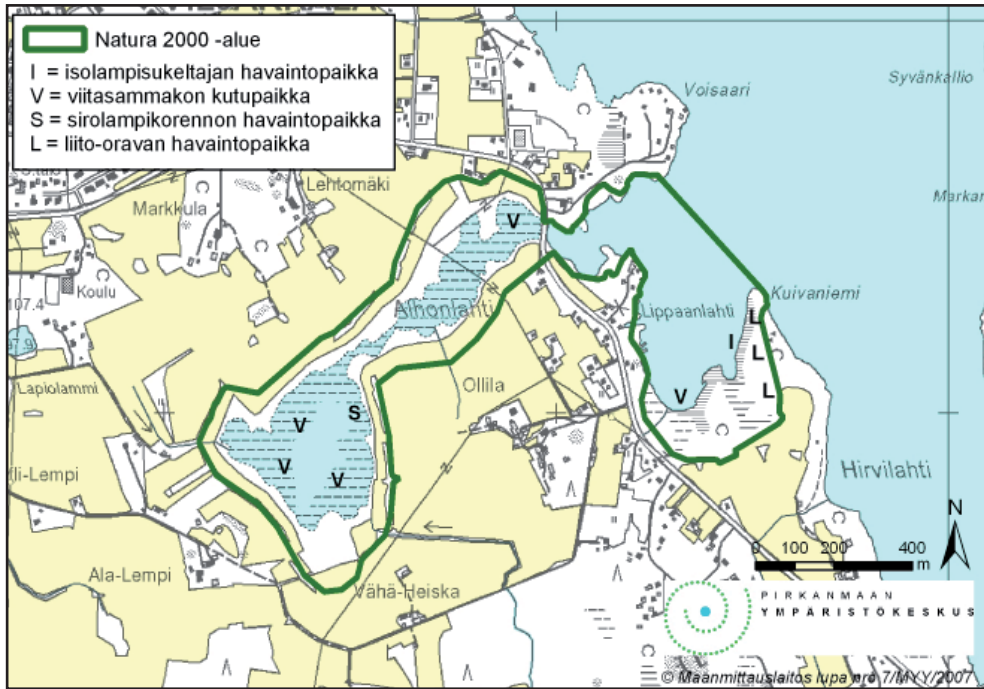
Sirolampikorento (*Leucorrhinia albifrons*) (kuva 15) elää umpeenkasvaneilla suurennaisilla lammilla ja järvillä, joissa esiintyy kelluslehtiskasvillisuutta. Laji on Suomessa melko harvinainen laji (Sierla ym. 2004). Sirolampikorentoa havaittiin Alhonlahden eteläosan lammen koillisrannalla (Faunatica Oy 2005).

Isolampisukeltaja (*Graphoderus bilineatus*) elää matalissa ja rehevissä järvissä, joissa on runsas kasvillisuus. Laji viihtyy runsaan kasvillisuuden ja avoveden rajavyöhykkeellä. (Sierla ym. 2004). Isolampisukeltaja löytyi Lippaanlahden kaakkoisosasta (Faunatica Oy 2005).

VIITASAMMAKKO

Keväällä 2005 Alhonlahden alueella havaittiin viitasammakon (*Rana arvalis*) kutupaikkoja Alhonlahdella lammen lähiympäristössä ja maantiesillan länsipuolella olevassa kosteikossa sekä Lippaanlahden eteläosassa (kuva 14). Alhonlahden lampi on todennäköisesti myös lajin talvehtimipaikka, sillä lähistöllä ei ole muita sopivia lampia tai järviä. Viitasammakoita saattaa talvehtia myös maantiesillan länsipuolella olevassa lampareessa sekä Lippaanlahden etelärannan tuntumassa.

Viitasammakko elää etenkin rehevillä rannoilla ja soilla. Sitä tavataan lähes koko Suomessa, mutta harvemmassa pohjoiseen päin mentäessä. (Sierla ym. 2004). Viitasammakko laskee kutunsa rantaveteen ja etsii kesäisin ravintoa ranta-alueilta kutupaikkojen läheisyydestä. Laji on paikkauskollinen. (Terhivuo 2005).

Kuva 14. Tiukasti suojeltavien lajien havaintopaikat Alhoniemi-alueella.

Kuva 15. Sirolampikorento (*Leucorrhinia albifrons*). Kuva Esa Korkeamäki.

LIITO-ORAVA

Lippaanlahden koillisrannalta Kuivaniemen metsästä (kuva 14) on tietoja liito-oravasta (*Pteromys volans*) lehtomaisen kankaan kuusikosta. Alueen on todettu olevan erinomaista liito-oravaympäristöä. (Rautiainen 2004).

Liito-orava (kuva 16) elää yleensä kuusivaltaisissa metsissä, joissa on lehtipuustoa sekä kolopuita. Lajin ravintoa ovat kesällä pääasiassa lehtipuiden lehdet sekä talvella havupuiden silmut ja lehtipuiden norkot. Pesäpuuna liito-orava suosii haapaa. Liito-orava on yöeläin, joka päivisin lepää puunkolossa tai risupesässä. Laji ei horrosta eikä vaivu talviuneen, mutta viettää talvella suuren osan yöstäänkin pesässään. (Sierla ym. 2004). Liito-orava on valtakunnallisesti vaarantunut laji.

Kuva 16. Liito-orava (*Pteromys volans*). Kuva Marko Schrader.

LEPAKOT

Alhonlahden alueen rannoilla on havaittu myös lepakoita (Mäkinen 2006). Lepakot liikkuvat ravinnonhaussa öisin ja nukkuvat päivät. Suurin osa lepakoista talvehtii Suomessa, mutta osa muuttaa pois. Lepakot viettävät talven horroksessa yleensä rauhallisessa sekä lämpötilaltaan ja kosteudeltaan tasaisessa paikassa kuten maakellarissa, luolassa tai rakennuksessa. Ne käyttävät samanlaisia paikkoja myös päiväpiiloina kesäisin. Lepakot ovat paikkauskollisia ja ruokailevat usein samoilla paikoilla, jotka sijaitsevat usein vesistön tai metsän läheisyydessä. Lepakkonaaraat kokoontuvat alkukesällä kolonioihin lisääntymään, mutta koiraat hajaantuvat kesäksi (Sierla ym. 2004).

SAUKKO

Alhonlahdella on havaittu muutaman kerran talvijälkiä saukosta (Uotila 2007). Saukkoa (*Lutra lutra*) tavataan koko Euroopassa, mutta myös Aasiassa. Se on yöeläin, mutta liikkuu harvemmin myös päivisin. Saukko suosii kaikenlaisia vesistöjä ja liikkuu saalistaessaan pitkiäkin matkoja. Lajin ravintoa ovat pääasiassa kalat, mutta myös

ravut, sammakot, piisamit, vesimyyrät ja linnut. (Siivonen & Sulkava 1994). Saukko on valtakunnallisesti silmälläpidettävä laji.

4.5.

Muu eläimistö

NISÄKKÄÄT

Alhonlahden alueen nisäkälajistoa ei ole selvitetty systemaattisesti. Alueella on runsaasti piisamin pesiä, ja aluetta käyttävät ruokailualueena mm. minkki, supikoira, kettu, metsäjänis, rusakko, kärppä ja lumikko. Lajien elintavat ja esiintymistiedot on koottu Siivosen & Sulkavan (1994) teoksesta.

Piisami (*Ondatra zibethica*) elää vesistöjen varsilla. Se on hämärä- ja yöeläin, jonka ravintoon kuuluvat vesikasvit ja erityisesti niiden juuret sekä simpukat ja harvoin kalat. Piisaminkekoja on ollut havaittavissa sekä Lippaanlahdella että Alhonlahdella ainakin vuoden 2005 alusta lähtien.

Talvella 2005 pääosa Lippaanlahden keoista sijaitsi lahden länsiosassa ja talvella 2006 lahden eteläosassa. Alhonlahden lammen lähiympäristössä oli talvella 2005 muutama piisamin keko, mutta talvella 2006 niitä oli jo kymmenkunta. Piisami on nykyään harvinainen asukki lintuvesillä, sillä Suomen piisamikannat kokivat kannanromahduksen 1980-90- lukujen taitteessa.

Minkki (*Mustela vison*) on tuotu alun perin Eurooppaan Pohjois-Amerikasta tarha-eläimeksi. Laji on karannut luontoon ja on nykyään yleinen koko Suomessa. Minkki asustaa vesistöjen varsilla. Se on yöeläin, jonka ravintoa ovat varsinkin kalat ja ravut, mutta myös sammakot, vesilinnut, piisami ym. pikkunisäkkäät.

Supikoira (*Nyctereutes procyonoides*) on itäaasialainen laji, joka on Venäjällä tehtyjen istutusten seurauksena levinnyt Suomeen. Laji elää lehtomaisilla, alavilla ja soisilla alueilla sekä rannoilla, pelloilla ja niityillä. Supikoira on yöeläin, joka nukkuu talviunta. Lajin ravintoa ovat marjat, vilja, ruohot, hedelmät, pikkunisäkkäät, raadot, jätteet, hyönteiset, sammakot, sisiliskot, kalat ja lintujen munat.

Kettu (*Vulpes vulpes*) on yleinen koko Euroopassa. Laji elää metsissä ja karttaa aukeita alueita. Se suosii kuivaa maastoa. Kettu on yöeläin, mutta liikkuu joskus myös päivisin. Lajin ravintoa ovat pääasiassa pikkunisäkkäät, mutta myös muut selkärangaiset, hyönteiset, marjat, hedelmät sekä haaskat ja jätteet.

Metsäjänis (*Lepus timidus*) on arktis-siperialainen laji, jota tavataan yleisesti Pohjois-Euroopassa. Metsäjänis suosii soiden reunamia, purojen varsia sekä järvien ja jokien rantapensaikkoja. Lajin ravintoa ovat kesällä ruohokasvit, heinät, kortteet ja pensaat sekä talvella puiden kuori ja versot ja varvut.

Rusakko (*Lepus europaeus*) on eurooppalainen laji, jota tavataan myös Länsi-Aasiassa. Se on yleinen Suomen etelä- ja länsiosissa. Rusakko elää kulttuurimaisemissa, mielellään viljelysten tuntumassa. Lajin pääravintoa ovat heinä- ja ruohokasvit. Talvisin se myös kaivaa lumen alta laihoa ja syö talventörröttäjäkasveja, pajun ja katajan versoja ja omenapuiden runkoja.

Kärppä (*Mustela erminea*) on yleinen Euroopassa Välimeren maita lukuun ottamatta. Laji on hämärä- ja yöeläin. Kärppä elää metsissä, metsien laitamilla ja pelloilla, mielellään vesien varsilla. Lajin ravintoa ovat pikkunisäkkäät, linnut, linnunmunat, kalat ja haaskat.

Lumikko (*Mustela nivalis*) tavataan Fennoskandiasta itään Pohjois-Aasiaan ja Pohjois-Amerikkaan saakka. Laji on hämärä- ja yöeläin, mutta se liikkuu joskus myös päivisin. Lumikko elää metsissä, soilla ja pelloilla, mielellään vesien ja asutuksen lähellä. Lajin ravintoa ovat pikkunisäkkäät, linnut, linnunmunat, kalat ja haaskat.

KALASTO

Lippaanlahden kalastoon kuuluvat mm. särki (*Rutilus rutilus*), ahven (*Perca fluviatilis*), hauki (*Esox lucius*), lahna (*Abrahamis brama*), toutain (*Aspius aspius*), made (*Lota lota*), ruutana (*Carassius carassius*), sulkava (*Abramis ballerus*), muikku (*Coregonus albula*) ja kuore (*Osmerus eperlanus*). Kyrösjärveen on istutettu siikaa (*Coregonus lavaretus*) ja kuhaa (*Sander lucioperca*). Rapuja (*Astacus astacus*) ei järvestä ole ollut 5-6 vuoteen. (Uotila 2005). Alhonlahden kalastoon kuuluu ainakin ruutana ja ehkä myös hauki (Myllymäki 2005/1).

MUUT LAJIT

Viitasammakon lisäksi alueella esiintyy sammakko (*Rana temporaria*). Lajin kutupaikkoja oli keväällä 2005 ainakin Alhonlahden pohjoisosassa (Pitkänen 2005/2). Sammakko on yleinen koko Suomessa sekä Euroopassa. Laji on rauhoitettu. Sammakko viihtyy kosteissa ympäristöissä. Lajin kutupaikkoja ovat ojat ja lammikot. Sammakko talvehtii horrostamalla vesien pohjamudissa, kaivoissa tai kaivannoissa. Aikuisten sammakoiden ravintoa ovat hyönteiset, etanat, kotilot ja hämähäkkieläimet. Nuijapäät syövät leviää, bakteerimassaa ja pikkueläimiä.

Alhonlahden rantaniityt ja rantapellot ovat monien perhosten suosimaa elinympäristöä. Perhoslajistoon kuuluvat mm. sitruunaperhonen (*Gonepteryx rhamni*) ja neitoperhonen (*Inachis io*). Alhonlahden lammen kosteikolla elää monipuolinen hyönteislajisto, johon kuuluvat mm. sirokeijukorento (*Lestes sponsa*) (kuva 17) (Pitkänen 2005/2) sekä lampikorennot (*Leucorrhinia dubia /rubicunda*) (Faunatica Oy 2005).

Kuva 17. Alhonlahdella tavataan mm. sirokeijukorentoa (*Lestes sponsa*).

4.6.

Nykyinen käyttö

4.6.1.

Virkistyskäyttö

Alhonlahden alue sisältää virkistyskäytöltään kaksi keskenään hyvin erilaista aluetta. Alhonlahden virkistyskäyttö on hyvin vähäistä, mutta Lippaanlahti on Kyrösjärven osana huomattavasti laajemmassa käytössä. Alhonlahden alueen virkistyskäyttömuotoja ovat kalastus, metsästys sekä vesillä ja jäällä liikkuminen.

KALASTUS

Lippaanlahti on paikkakuntalaisten ja mökkiasukkaiden kalastuskäytössä. Käytetyt kalastusmenetelmiä ovat katiska- ja verkkopyynti, onkiminen ja pilkkiminen. Osakaskunta on määritellyt alueelle kalastusrajoituksia. Alueella on voimassa kuhan kuturauhoitus. Pienin kalastuksessa käytettävä verkon silmäkoko on 50 mm. Talouskohtainen pyydysrajoitus on 2 verkkoa/talous. Muikkuverkon ylin korkeus on 1,8 m ja pituus 30 m. (Uotila 2005). Alhonlahdella ei kalasteta.

METSÄSTYS

Osa Alhonlahdesta on vesilintujen ja pienriistan metsästyksen piirissä. Vesilintujen metsästys on kuitenkin ollut vähäistä. Alueella liikkuu keskimäärin 10 metsästäjää ja sorsastus keskittyy ensimmäiseen metsästyspäivään. Lippaanlahdella ei metsästetä vesilintuja, sillä rannoilla on useita asumuksia (Riskilä 2005). Osakaskunta on omalla päätöksellään rauhoittanut Lippaanlahden metsästykseltä. Alueella ei ole metsästetty vesilintuja pitkään aikaan (Uotila 2006).

VESILLÄ JA JÄÄLLÄ LIIKKUMINEN

Lippaanlahdella soudellaan ja moottoriveneillä jonkin verran. Melontaa ei alueella harrasteta. Lippaanlahdella moottorikelkkailee säännöllisesti muutamia henkilöitä. Alhonlahdella ei yleensä liikuta lainkaan kesä- eikä talviaikana. Natura 2000 –alueen ulkopuolella kulkee seudullisesti merkittävä polku-/latureitti Alhonlahden eteläpuolelta.

LUONTOHARRASTUS, RETKEILY, MATKAILU JA OPETUS

Alhonlahden eteläpuolella kulkee Pirkan taival –reitti. Alhonlahden alue sijaitsee lähellä kuntakeskusta ja koulua, mutta alue ei ole luontoharrastus-, retkeily-, matkailu- eikä opetusikäikäytössä. Ainoa paikka mistä ohikulkijat alueelle näkevät tällä hetkellä on Ylöjärventien varsi. Alueen käyttöä e.m. kohteena haittaavat puuttuvat pysähdyspaikat, sulkeutuneet näkymät alueelle sekä kuntalaisten yhteisten alueiden vähäisyys.

4.6.2.

Maankäyttö

KAAVOITUSTILANNE

Alhonlahden alueen Natura 2000 –alueella ei ole maakuntakaavaa lukuun ottamatta voimassa olevia kaavoja. Vuonna 2007 vahvistetussa Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa Alhonlahden alue on luokiteltu Natura 2000 –alueeksi sekä S-alueeksi eli suojelualueeksi, joka voidaan toteuttaa luonnonsuojelulain ja/tai muun lainsäädännön perusteella. Alhonlahden kaakkoispuoli ja Lippaanlahden rannat on merkitty taajamatoimintojen alueeksi.

NYKYINEN MAANKÄYTTÖ

Alhonlahden maankäyttömuotoja ovat maatalous, metsätalous ja liikenne. Suurin osa Alhonlahden rantapelloista on viljelykäytössä. Pelloilla on useita kapeita metsäsaarekkeita ja muutamia rantametsiä. Lippaanlahden eteläosa on osittain koivulle ja kuuselle istutettua entistä peltomaata sekä luontaisesti metsittynyttä peltomaata. Lippaanlahden kaakkoisrannalla on havupuuvaltainen metsä.

Alhonlahden ja Lippaanlahden välissä kulkee Viljakkalasta Ylöjärvelle kulkeva yhdystie. Alhonlahden pohjoisosan poikki menee luode-kaakko –suunnassa sähkölinja, josta eroaa liittymä koilliseen päin. Lippaanlahden länsirannalla on osakaskunnan venevalkama.

5 Hoidon ja käytön tarpeet ja tavoitteet

5.1.

Hoidon ja käytön tarpeet

5.1.1.

Valtakunnalliset ja maakunnalliset tarpeet

Alhonlahden alue on luokiteltu Suomen ympäristökeskuksen laatimassa kunnostettavien kosteikkojen valtakunnallisessa tärkeysjärjestyksessä kiireellisyydeltään viidenneksi kohteeksi Pirkanmaalla. Valtakunnallisesti se on 92. sijalla. (SYKE 2004).

Pirkanmaan Natura 2000 –alueiden hoidon ja käytön yleissuunnitelmassa Alhonlahden alue on luokiteltu kiireellistä suunnittelua vaativaksi kohteeksi. Alueella tarvitaan sekä avoveden lisäämistä että rantaniittyjen avoimuuden säilyttämistä. Alueen suunnittelu on katsottu tarpeelliseksi myös alueen virkistys- ja moninaiskäytön johdosta. (Pitkänen 2005/1).

5.1.2.

Yksityiskohtaiset suunnittelutarpeet

PIENPEDOT

Alhonlahden alueella liikkuu vierasperäisiä pienpetoja minkkejä ja supikoiria, jotka käyttävät ravintonaan maassa pesivien lintujen munia ja poikasia. Minkki saalistaa pääasiassa alkukesällä hautovia lintuemoja ja myöhemmin untuvikkoja. Supikoiran saaliskohteena ovat pääasiassa munapesät ja hautovat lintuemat. Pienpedoilta suojassa olevia pesimäsaarekkeitä ei ole Alhonlahdella eikä Lippaanlahdella.

ALHONLAHDEN KUIVUMINEN

Alhonlahden vesialue on pienentynyt voimakkaasti viimeisen viidenkymmenen vuoden aikana. Entiset vesialueet ovat kasvaneet umpeen ja muuttuneet luhdiksi, jotka ovat osalla aluetta tällä hetkellä melko kuivia ja kasvillisuudeltaan yksipuolisia. Luhdat ovat myös voimakkaasti pensoittuneet ja pensoittumassa. Alhonlahden kuivumiseen on vaikuttanut mm. Kyrösjärveltä tulevien tulvavesien vähentyminen säännöstelystä johtuen. Kuivumista on nopeuttanut myös Alhonlahden itärannalle kaivettu oja.

Alhonlahti on voimakkaasti umpeenkasvanut viimeisen 50 vuoden aikana, mikä on heikentänyt vesilintujen ja kahlaajien elinolosuhteita alueella. Alhonlahdella on tällä hetkellä vesilinnuille sopivia pesimäpaikkoja ainoastaan etelä- ja pohjoisosan lampien rannoilla. Myös kahlaajille sopivia elinympäristöjä löytyy samoilta alueilta.

LUHTA-ALUEIDEN PENSOITTUMINEN

Alhonlahden luhta-alueet ovat voimakkaasti pensoittuneet viimeisen viidenkymmenen vuoden aikana. Pajupensaiden ja koivujen levittäytymistä on tapahtunut erityisesti alueen reunoilla ja keskiosassa. Pensoittuminen heikentää vaihettumis- ja

rantasoiden edustavuutta ja pienentää avoimia luhta-alueita suosivien lintulajien elinympäristöjä.

LIPPAANLAHDEN UMPEENKASVU

Lippaanlahden etelä- ja länsiosassa on laajoja kortekasvustoja, jotka ovat paikoitellen melko tiheitä. Kortteikkojen sisällä on pieniä kasvillisuusaukkoja, mutta varsinaisia avovesiallikoita, joita vesilinnut suosivat ei alueella ole.

ALUEEN KÄYTTÖ

Alhonlahden alueen eri käyttömuotojen merkityksestä, laajuudesta ja vaikutuksista ei ole koottu aiemmin tietoja. Erilaisten käyttömuotojen yhteensovittaminen keskenään sekä alueen suojelutavoitteiden kanssa on kuitenkin tärkeää alueen hoidon ja kestävän käytön onnistumiseksi. Myös suunniteltavien toimien vaikutukset alueen eri käyttömuotoihin tulee selvittää.

5.2.

Hoidon ja käytön tavoitteet

5.2.1.

Yleiset tavoitteet

Alhonlahden alueen Natura 2000 –alueen hoidon ja käytön päätavoitteena on alueen säilyminen monipuolisena lintuvesialueena. Tähän pyritään lisäämällä vesilinnuille ja kahlaajille sopivia elinympäristöjä sekä parantamalla lintujen pesimä-, ruokailu- ja levähdysmahdollisuuksia.

Hoidon ja käytön tavoitteena on myös Alhonlahden alueen säilyminen monipuolisena virkistyskäyttökohteena alueen luontoarvoja heikentämättä sekä maatalouden säilyminen osana alueen maankäyttöä. Tähän pyritään sovittamalla suunnittelussa yhteen erilaisia tarpeita ja tavoitteita.

5.2.2.

Yksityiskohtaiset tavoitteet

LINTUDIREKTIIVIN LAJIEN JA NIIDEN ELINYMPÄRISTÖJEN SÄILYMINEN

Tavoitteena on Alhonlahden muuttuminen vesilinnuille ja kahlaajille sopivammaksi pesimä- ja levähdysympäristöksi. Lisäksi tavoitteena on lintujen pesimärauhan ja pesinnän onnistumisen turvaaminen.

Lintudirektiivin liitteen I lajien pesivien lajien määrä sekä alueella levähtävien lajien määrä pyritään säilyttämään vähintään nykyisellä tasolla (pesiviä lajeja 5 kpl, levähtäviä tai ruokailevia lajeja 12 kpl). Muiden pesimälinnustoon kuuluvien kosteikkolintujen lajimäärää pyritään kasvattamaan (> 16 muuta lajia). Alueella levähtävien muiden kosteikkolintujen lajimäärää pyritään säilyttämään vähintään nykyisellä tasolla (18 muuta levähtävää tai ruokailevaa lajia). Vesilintujen poikastuottoa pyritään kasvattamaan nykyisestä (> 6 poikuetta tai > 23 poikasta).

VAIHETTUMIS- JA RANTASOIDEN SEKÄ NIIDEN EDUSTAVUUDEN SÄILYMINEN

Tavoitteena on vaihettumis- ja rantasoiden suotuisan suojelutason säilyminen alueella. Vaihettumis- ja rantasoita tulisi olla Alhonlahden alueella tulevaisuudessakin vähintään 22 ha (38 % koko Natura 2000 –alueen pinta-alasta). Luontotyypin edustavuudet pyritään säilyttämään vähintään nykyisellä tasolla 90 %:lla alueen vaihettumis- ja rantasoista.

TIUKASTI SUOJELTAVIEN LAJIEN ELINYMPÄRISTÖJEN SÄILYMINEN

Tavoitteena on alueella havaittujen tiukasti suojeltavien lajien sirolampikorenon, isolampisukeltajan, viitasammakon, liito-oravan, saukon ja lepakkojen nykyisten elinympäristöjen säilyminen. Sopivien elinympäristöjen olemassaolo ylläpitää osaltaan lajien kantojen säilymistä alueella.

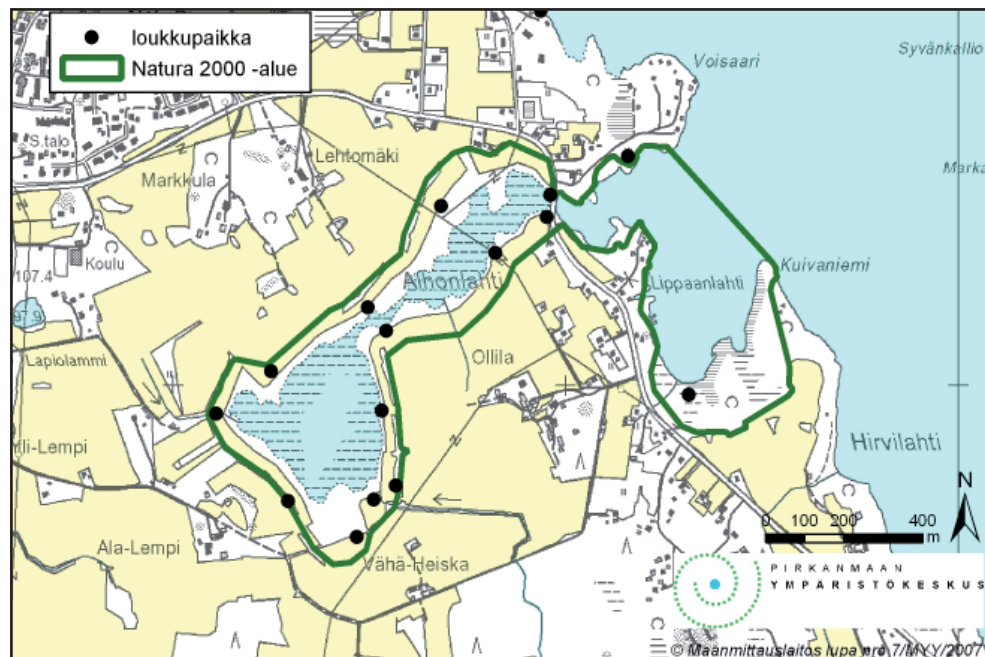
6 Hoidon ja käytön toteutus

6.1.

Pienpetopyynti

TOIMET VUOSINA 2006-2008

Alhonlahden alueelle on laadittu pienpetojen pyyntisuunnitelma (Laaja & Körhämö 2005), jonka mukaan alueella metsästetään vierasperäisiä pienpetoja minkkejä ja supikoiria Viljakkalan Metsästysyhdistys ry:n toimesta. Pyyntiä tehdään 1.8.-30.4. välisenä aikana vuosina 2005-2008. Erityisesti pyyntiä pyritään keskittämään kevättalveen, jolloin saadaan vähennettyä aikuisia lisääntymiseen valmiina olevia yksilöitä ja pareja. Pienpetojen metsästyksellä poistetaan alueella oleivia supikoiria ja minkkejä eri puolille aluetta asetettavilla pyydyksillä sekä estetään lajien tulo alueelle asettamalla pyydyksiä lähiympäristöön lajeille luontaisten kulkureittien varrelle. Saaliiksi saadut pienpedot voidaan nahkoa ja turkiksia käyttää mahdollisuuksien mukaan hyödyksi. Kuvassa 18 on esitetty tärkeimpiä pienpetojen pyydystyspaikkoja.

Kuva 18. Tärkeimmät minkin ja supikoiran pyyntipaikat (Laaja & Körhämö 2005).

Minkkejä pyydetään heti tappavilla Ihjäl-loukuilla (kuva 19), jonka sisäänmenoaukon läpimitta on 7 cm. Aukon pieni koko estää suurempien eläinten kuten sauron joutumisen pyydykseen. Pyydyksissä voidaan käyttää syöttinä hajusteita. Minkkiloukut käydään katsomassa parin päivän välein. Supikoiria pyydetään pääasiassa elävänä pyytävillä loukuilla (kuva 20). Loukuissa käytetään syöttinä kalaa ja riistaeläinten teurasjätteitä. Supikoiraloukut käydään katsomassa päivittäin. Saaliiksi saadut supikoirat lopetetaan loukkuun ampumalla. Supikoiria voidaan metsästää myös luolakoirapyyntillä.

Kuva 19. Minkkiloukku maastossa.

Kuva 20. Supikoira on jäänyt loukkuun. Kuva Henri Laaja.

TOIMET VUOSINA 2009-2015

Vierasperäisten pienpetojen pyyntiä voidaan tarvittaessa jatkaa Alhonlahden alueella vuosina 2009-2015. Pienpetopyynti on mahdollista jatkossakin alueiden omistajien ja paikallisen metsästysyhdistyksen välisillä sopimuksilla. Pyynnin jatkuminen on toivottavaa alueen linnuston säilymiseksi.

Lintuvesikunnostus

TOIMET VUOSINA 2006-2008

Alhonlahdelle on laadittu kunnostussuunnitelma kosteikkolintujen elinympäristöjen parantamiseksi (Moilanen 2006). Alhonlahdella tehdään avovesialikoita ja pesimäsaarekkeita sekä palautetaan veden virtausta eteläosan lammelle uuden uoman avulla. Allikoita ja pesimäsaarekkeita tehdään Alhonlahden pohjoisosaan (kuva 21) n. 1,3 hehtaarin alueelle, joka on ollut aiemmin avovesialuetta. Alhonlahden eteläosassa kaivetaan uoma alueen itäreunalla kulkevasta ojasta lammelle. Uoman suulle muodostetaan pieniä pesimäsaarekkeita. Eteläosan kunnostettavan alueen pinta-ala on n. 0,2 ha. Kunnostettavat alueet on esitetty kuvassa 22.

Allikot ja uomat tehdään kaivamalla luhta-alueita ja pesimäsaarekkeet läjittämällä kaivumassat saarekkeiden kohdilla luhtakasvillisuuden päälle. Uomien ja allikoiden reunaliuskat muotoillaan lieterantoja lukuun ottamatta jyrkähköiksi (1:1 – 1:2). Reunojen asettuessa ne todennäköisesti valuvat hieman ja lopulliset luiskakaltevuudet saarekkeissa ja uomissa jäävät loivemmiksi. Allikoiden ja pesimäsaarekkeiden reunoilla tehdään paikoitellen loivia liuskia (1:4) ja kuoritaan kasvillisuuden pintaa lieterantojen aikaansaamiseksi. Allikoiden ja uomien keskiosat pyritään kaivamaan vähintään 1 metrin syvyyiseksi (keskivedenkorkeudella) ja uomista pyritään tekemään noin 4-6 metriä leveitä. Allikot ja uomastot liitetään toisiinsa jälkihoitotoimenpiteiden helpottamiseksi. Pesimäsaarekkeet muotoillaan reunoiltaan rikkonaisiksi ja mutkitteleviksi sekä mahdollisimman luonnonmukaisiksi ja loivaluiskaisiksi. Saarekkeista tehdään korkeustasoltaan, kooltaan ja muodoiltaan erityyppisiä.

Kaivutyö pyritään toteuttamaan avovesikaudella vedenkorkeuden ollessa alimmillaan. Työn todennäköinen toteutusajankohta on syys-marraskuu 2007. Kunnostustyö on mahdollista toteuttaa myös talvityönä. Kunnostus tehdään konsulttityönä ympäristökeskuksen ohjauksessa ja valvonnassa.

TOIMET VUOSINA 2009-2015

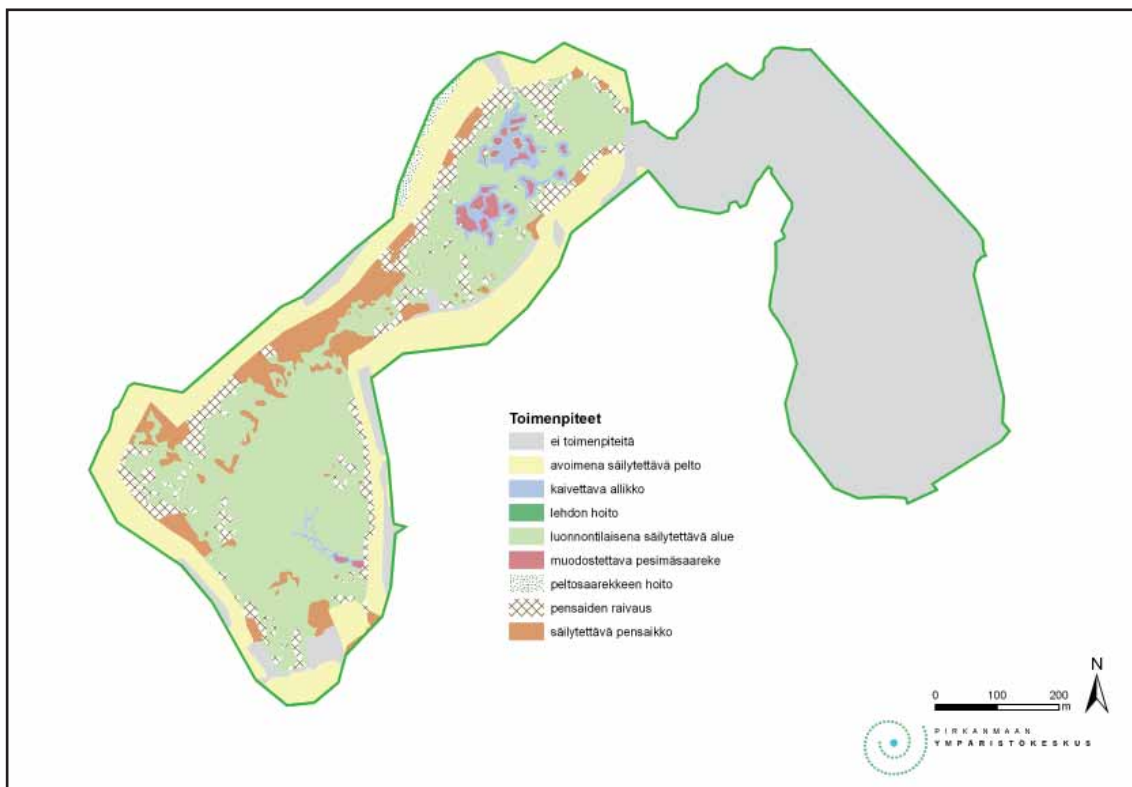
Kunnostettavia alueita voidaan hoitaa jatkossa niittämällä allikoihin ja uomiin ilmaantuvaa tiheää ilmaversoiskasvillisuutta, mikäli asiaan saadaan maanomistajien suostumus. Paras ajankohta kasvillisuuden niitolle on heinäkuun puoliväli-elokuun puoliväli. Niitto tulee suorittaa vasta elokuussa mikäli niittoalueella tai sen lähiympäristössä pesii laulujoutsen tai mikäli niittoalueella on viitasammakoita.

Niittojäte tulee kerätä vedestä niiton yhteydessä tai heti sen jälkeen, jotta vesialueelta saadaan poistettua ravinteita ja sitä kautta estettyä uutta umpeenkasvua. Niittojäte tulee kuljettaa pois vesialueelta tulvaveden ulottumattomiin. Suositeltava niittojätteen läjityspaikan etäisyys on vähintään 5 metriä vesirajasta. Pesimäsaarekkeisiin ilmaantuvia pensaita ja puita voidaan raivata.

Mikäli muualla Alhonlahden alueella halutaan kunnostaa vesialuetta tulee toimet suunnitella ja suunnitelman vaikutukset arvioida erikseen yksityiskohtaisesti. Kaikista vesistön kunnostustöistä tulee ilmoittaa alueelliseen ympäristökeskukseen, ja toimiin voidaan tarvita myös ympäristölupaviraston lupa.

Kuva 21. Alhonlahden pohjoisosan kunnostettavaa aluetta.

Kuva 22. Kunnostus- ja hoitotoimenpiteet Alhonlahden alueella.

6.3.

Rantaluhtien hoito

6.3.1.

Pensaiden raivaus

TOIMET VUOSINA 2006-2008

Alhonlahdelle on laadittu tilakohtaiset hoito- ja käyttösuunnitelmat (Pitkänen 2006/2), jotka sisältävät luhta-alueiden raivaustöitä. Raivausalueet on esitetty kuvassa 22. Alhonlahdella raivataan pajupensaita ja puita kaikilta rannoilta (kuva 23). Pensaita ja puita jätetään eri puolille aluetta epäsäännöllisiin ja erikokoisiin ryhmiin (kuva 24). Lippaanlahdella ei ole tällä hetkellä tarvetta pensaiden raivaukseen.

Pääosa Alhonlahden pensaikosta ja puustosta raivataan moottori- ja raivaussahoilla. Osalla aluetta pensaita voidaan poistaa myös konetyönä juurineen. Maanomistajat voivat ottaa raivattavia puita kotitarvekäyttöön. Raivaustähteet pilkotaan tarvittaessa pienemmiksi ja kasataan alueelle isoiksi kasoiksi. Kasauspaikoiksi valitaan mahdollisuuksien mukaan alueelle jätettäviä pensasryhmiä ja niiden reunaosia sekä pellon pientareita. Osa raivaustähteistä voidaan kuljettaa pois luhta-alueelta, hakettaa tai polttaa paikan päällä.

Rantaluhtien raivauksia tehdään Alhonlahdella syyskuussa 2006-maaliskuussa 2007 ja syyskuussa 2007-maaliskuussa 2008. Raivaukset toistetaan alueella tarvittaessa vielä elo-marraskuussa 2008. Raivaustyön toteuttavat osalla aluetta maanomistajat ja osalla ympäristökeskuksen työntekijät.

TOIMET VUOSINA 2009-2015

Pensaiden raivausta voidaan jatkaa suunnitelma-alueilla vuosina 2009-2015. Pensaita voidaan raivata myös Alhonlahden sekä Lippaanlahden nykyisiltä avoluhdilta mikäli niitä sinne ilmaantuu. Alhonlahden kapean keskiosan pensaiden raivauksia voidaan toteuttaa erikseen tehtävän raivaussuunnitelman mukaisesti, mikäli raivauksilla ei heikennetä Alhonlahden eteläosan lammen vesitaloutta. Raivauksen toteutustyöhön voi jatkossa todennäköisesti hakea tukea mm. maatalouden ympäristötuen erityistukimuodoista.

Kuva 23. Alhonlahdella raivattiin pensaita talvella 2007.

Kuva 24. Pensaita jätetään raivaamatta eri puolilla kosteikkoja, jotta mm. pikkulepinkäiselle (*Lanius collurio*) jää riittävästi elinympäristöä.

6.3.2.

Rantalaidunnus

TOIMET VUOSINA 2006-2008

Alhonlahden alueella ja sitä ympäröivillä tiloilla ei ole omia laiduneläimiä. Alueen rannat eivät ole laidunnuskäytössä eikä alueen tiloilla ole toistaiseksi mahdollisuuksia tai kiinnostusta järjestää laidunnusta esimerkiksi laiduneläimiä vuokraamalla.

TOIMET VUOSINA 2009-2015

Alhonlahden alueen rantaluhtia voidaan hoitaa laiduntamalla, mikäli alueiden omistajat sitä haluavat. Sopivia laiduneläimiä rantaluhtiin ovat mm. naudat ja hevoset sekä kuivemmilla ranta-alueilla myös lampaat. Rantaluhtia voidaan laiduntaa koko laidunkauden ajan. Laidunnuksen järjestämiseen voi todennäköisesti jatkossa hakea tukea maatalouden ympäristötuen erityistukimuodoista.

6.4.

Virkistyskäytön ohjaus

TOIMET VUOSINA 2006-2008

Alhonlahden alueella ei ole tarvetta nykyistä virkistyskäyttöä ohjaaviin tai rajoittaviin toimenpiteisiin. Alueella ovat voimassa jokamiehenoikeudet. Alhonlahden alueelle laaditaan vuosina 2007-2008 alueen eläimistöä ja kasvistosta kertova opaslehtinen. Opaslehtistä voidaan käyttää esimerkiksi läheisen koulun alueelle kohdistuvilla retkillä.

TOIMET VUOSINA 2009-2015

Alhonlahden alueen reunalle (kosteikon ulkopuolelle) tai lähiympäristöön voidaan rakentaa lintutorni, mikäli maanomistajilta saadaan asiaan suostumus. Lintutornin yhteyteen voidaan tehdä myös opastauluja.

6.5.

Suojelun toteuttaminen

TOIMET VUOSINA 2006-2008

Alhonlahden alueen suojele toteutetaan lintuvesiensuojeluohjelman mukaisesti perustamalla alueelle pääsääntöisesti luonnonsuojelulain mukaisia yksityisiä suojele-alueita. Myös ohjelmaan kuuluvan alueen myynti valtiolle on mahdollista. Suojele-alueet rajataan pääsääntöisesti kosteikon rajojen mukaan. Mikäli alueen omistajat haluavat voidaan suojelealue rajata myös laajemmalla rajauksella.

Alhonlahden alueen suojelella estetään alueen luonnontilaa ja suojelelavoitteita huomattavasti heikentävät toimenpiteet kuten kuivattaminen, säännöstely ja muut vesirakennushankkeet. Suojelella ei muodosteta esteitä ympäröivien alueiden nykyisen käytön vaatiman kuivatustilanteen ylläpitämiselle. Suojelella ei myöskään rajoiteta lintuvesien perinteisiä ja niiden luonnontilaa vain tilapäisesti muuttavia

käyttömuotoja kuten metsästystä, kalastusta, rantojen laiduntamista ja rantametsien käyttöä muuta kuin siinä tapauksessa, että alueen omistaja niin haluaa.

Alhonlahden alueen suojelu turvaa lintuvesiä käyttävien lintulajien elinympäristöjä. Lisäksi suojelulla edistetään alueella esiintyvien vaihettumis- ja rantasoiden sekä tiukasti suojeltavien lajien elinympäristöjen säilymistä.

TOIMET VUOSINA 2009-2015

Suojelun toteutus on kertaluonteinen toimenpide eikä aiheuta jatkotoimia vuosina 2009-2015. Vahvistetulla suojelualueella ovat jatkossa voimassa alueelle laaditut tai laadittavat rauhoitusmääräykset.

6.6.

Vastuutaho, kustannukset ja rahoitus

Lintuvesikunnostuksesta, raivaustöistä ja virkistyskäytön ohjauksesta vastaa Pirkanmaan ympäristökeskus. Toimet rahoitetaan EU:n Life Luonto –rahastosta ja ympäristöministeriön ympäristötyömäärärahoista. Lintuvesikunnostuksen kustannusarvio on 37 000 – 67 000 euroa, raivaustöiden 15 000 – 45 000 euroa ja opasmateriaalin 500 euroa. Pienpetopyynti toteutetaan vapaaehtoistyönä ja siitä vastaa paikallinen metsästysyhdistys.

7 Suunnitelman vaikutusten arviointi

Suunnitelman hoito- ja kunnostustoimia ovat vierasperäisten pienpetojen pyynti, allikoiden, pesimäsaarekkeiden ja lieterantojen teko sekä rantaluhtien pensaiden raivaus. Virkistyskäytön ohjaustoimia on opasmateriaalin tuottaminen, jolla ei ole vaikutuksia alueen luontoarvoihin.

7.1. Vaikutukset Natura 2000 –alueen suojeluperusteena oleviin luontoarvoihin

Hoito- ja kunnostustoimien vaikutuksia Alhonlahden alueen Natura 2000 –alueen suojeluperusteena oleviin lintudirektiivin liitteen I lajeihin on koottu taulukkoon 4a ja muihin lintulajeihin taulukkoon 4b.

Taulukko 4a. Hoito- ja kunnostustoimien vaikutukset Alhonlahden alueen lintudirektiivin liitteen I lajeihin. Pp = pienpetopyynti, A = allikointi, Ps = pesimäsaarekkeiden teko, L = lieterantojen teko, R = luhtien raivaus. P = pesimälaji, L = levähtävä laji, R = ruokaileva laji. 0 = toimella ei ole vaikutusta, I = laji hyötyy toimesta, -I = laji kärsii toimesta.

NYKYISET LINTULAJIT	Pp	A	Ps	L	R
Laulujoutsen (P,L)	0	I	0	0	0
Kurki (P, L)	0	0	0	0	I
Luhtahuitti (P)	I	0	0	I	0
Ruskosuohaukka (R)	I	0	0	0	0
Kalasääski (R)	0	I	0	0	0
Kuikka (L)	0	I	0	0	0
Kalatiira (L, R)	I	I	I	0	0
Liro (L)	I	0	0	I	I
Suokukko (L)	I	0	I	I	I
Pikkulokki (L)	I	I	0	0	0
Suopöllö (L)	I	0	0	0	I
Lehtopöllö (P)	0	0	0	0	0
Palokärki (R)	0	0	0	0	0
Pikkulepinkäinen (R)	0	0	0	0	-I
Sinirinta (L)	0	0	0	0	-I
AIEMMAT LINTULAJIT	Pp	A	Ps	L	R
Mustakurkku-uikku (P)	I	I	0	0	0
Ruisrääkkä (P)	I	0	0	0	I
Kaakkuri (L)	0	I	0	0	0

PIENPETOPYYNTI

Minkin ja supikoiran pyynti vaikuttaa myönteisesti Alhonlahden alueella pesiviin lintudirektiivin liitteen I lajeihin sekä muihin vesi- ja rantalintuihin, sillä kyseiset pienpedot syövät hautovia emoja, lintujen munia ja poikasia. Pienpetopyynti edistää

nykyisten lajien lisäksi alueelle mahdollisesti tulevien uusien pesimälintujen kantojen kasvua. Pyyntin ajankohdasta johtuen siitä ei ole häiriötä lintujen pesinnälle.

Pienpetopyynnistä hyötyviä lintudirektiivin liitteen I pesimälajeja Alhonlahden alueella on luhtahuitti sekä muita pesimälajeja mm. sinisorsa, telkkä, tavi, haapana, nokikana, tukkasotka, rantasipi ja taivaanvuohi. Pienpetopyynnistä hyötyviä alueella aiemmin pesineitä lajeja ovat lintudirektiivin liitteen I lajit mustakurkku-uikku, kalatiira ja ruisrääkkä sekä muista kosteikkolajeista mm. naurulokki, luhtakana, punavarpuinen ja kivitasku.

Pienpetopyynti vaikuttaa myönteisesti myös alueella levähtäviin lintulajeihin. Pienpetopyynnistä hyötyviä lintudirektiivin liitteen I levähtäjälajeja ovat kalatiira, pikkulokki, suokukko ja liro sekä muita levähtäjälajeja mm. metsäviklo, mustaviklo, valkoviklo, kuovi, tøyhtöhyppä, keltavästäräkki, västäräkki ja niittykirvinen.

ALLIKOT, PESIMÄSAAREKKEET JA LIETERANNAT

Allikoiden, pesimäsaarekkeiden ja lieterantojen teko vaikuttaa positiivisesti Alhonlahden alueen linnustoon. Allikot lisäävät kaikille vesilinnuille sopivia ruokailu- ja levähdyspaikkoja. Allikoinnista hyötyviä lintudirektiivin liitteen I lajeja ovat alueella nykyään pesivä laulujoutsen ja alueella ruokailevat kalasääski ja kalatiira sekä alueella aiemmin pesinyt mustakurkku-uikku. Myös alueella levähtävät lintudirektiivin liitteen I lajit kuikka ja pikkulokki hyötyvät allikoinnista. Allikoinnista hyötyvät muista kosteikkolinnuista mm. Alhonlahden nykyiset pesimälajit sinisorsa, telkkä, tavi, haapana, tukkasotka, nokikana, rantasipi ja kalalokki sekä levähtävät lajit jouhisorsa, punasotka, harmaalokki, naurulokki ja västäräkki.

Pesimäsaarekkeet luovat vesilinnuille, rantakanoille ja kahlaajille pienpedoilta paremmin suojassa olevia pesimäpaikkoja. Pesimäsaarekkeiden teosta hyötyvät lintudirektiivin liitteen I lajeista alueella aiemmin pesinyt kalatiira sekä alueella levähtävä suokukko. Pesimäsaarekkeista hyötyvät muista kosteikkolinnuista mm. alueella pesivät tukkasotka, kalalokki, ja rantasipi sekä alueella levähtävät punasotka, naurulokki, mustaviklo, valkoviklo ja västäräkki.

Lieterannat lisäävät erityisesti kahlaajille sopivia ruokailupaikkoja. Lieterantojen muodostamisesta hyötyvät lintudirektiivin liitteen I lajeista alueella nykyisin pesivä luhtahuitti sekä alueella levähtävät liro ja suokukko. Lieterannoista hyötyvät muista kosteikkolinnuista alueella pesivät taivaanvuohi ja rantasipi sekä alueella levähtävät tøyhtöhyppä, kuovi, metsäviklo, mustaviklo, valkoviklo, keltavästäräkki, västäräkki ja niittykirvinen.

Taulukko 4b. Hoito- ja kunnostustoimien vaikutukset Alhonlahden alueen muihin lintulajeihin. Pp = pienpetopyynti, A = allikointi, Ps = pesimäsaarekkeiden teko, L = lieterantojen teko, R = luhtien raivaus. P = pesimälaji, L = levähtävä laji, R = ruokaileva laji. 0 = toimella ei ole vaikutusta, I = laji hyötyy toimesta, -I = laji kärsii toimesta.

NYKYISET LINTULAJIT	Pp	A	Ps	L	R	NYKYISET LINTULAJIT	Pp	A	Ps	L	R
Isokoskelo (L)	I	I	0	0	0	Ruokokerttunen (P)	I	0	0	0	-I
Silkkiuikku (P,L)	I	I	0	0	0	Viitakerttunen (P)	I	0	0	0	0
Haapana (P,L)	I	I	0	0	I	Pajusirkku (P)	I	0	0	0	-I
Heinätavi (P)	I	I	0	0	I	Pensastasku (R)	I	0	0	0	I
Tavi (P,L)	I	I	0	0	0	Keltävästäräkki (L)	I	0	0	I	I
Telkkä (P,L)	I	I	0	0	0	Västäräkki (L)	I	I	I	I	I
Tukkasotka (P)	I	I	I	0	I	Kiuru (L, R)	I	0	0	0	0
Punasotka (L)	I	I	I	0	0	Lapinkirvinen (L)	I	0	0	0	I
Sinisorsa (P,L)	I	I	0	0	0	Metsäkirvinen (L)	0	0	0	0	0
Jouhisorsa (L)	I	I	0	0	I	Niittykirvinen (L)	I	0	0	I	I
Nokikana (P,L)	I	I	0	0	0	Pajulintu (R)	I	0	0	0	-I
Harmaalokki (L)	I	I	0	0	0	Peippo (P)	0	0	0	0	0
Kalalokki (P,L)	0	I	I	0	0	Punarinta (L)	I	0	0	0	-I
Naurulokki (L)	I	I	I	0	I	Rautiainen (L)	0	0	0	0	0
Harmaahaikara (L)	0	I	0	0	0	Satakieli (P)	I	0	0	0	-I
Kuovi (L, R)	I	0	0	I	I	Talitiainen (P)	0	0	0	0	0
Metsäviklo (L)	I	0	0	I	I	Tilhi (L)	0	0	0	0	0
Mustaviklo (L)	I	0	I	I	I	Haarapääsky (L)	0	0	0	0	0
Rantasipi (P)	I	I	I	I	0	Räystäspääsky (L)	0	0	0	0	0
Taivaanvuohi (P, L)	I	0	0	I	I	Tervapääsky (L)	0	0	0	0	0
Töyhtöhyppä (L)	I	0	0	I	I	AIEMMAT LINTULAJIT	Pp	A	Ps	L	R
Valkoviklo (L)	I	0	I	I	I	Kivitasku (P)	I	0	0	0	I
Kanahaukka (L)	0	0	0	0	0	Lapasotka (L)	I	I	0	0	0
Nuolihaukka (L)	0	0	0	0	0	Liejukana (L)	I	I	0	I	I
Tuulihaukka (L)	0	0	0	0	I	Luhtakana (P)	I	0	0	I	I
Varpushaukka (L)	0	0	0	0	0	Punavarpunen (P)	I	0	0	0	-I
Sepelkyyhky (P, L)	0	0	0	0	0						
Fasaani (R)	I	0	0	0	-I						
Harakka (R)	0	0	0	0	-I						
Naakka (R)	0	0	0	0	-I						
Varis (R)	0	0	0	0	-I						

RANTALUHTIEN PENSAIDEN RAIVAUS

Pensaiden raivaus lisää avoimia luhta-alueita suosivien lintudirektiivin liitteen I lajien ja muiden lintulajien elinympäristöjä. Avoimien yhteyksien luominen Alhonlahden kosteikon ja peltoalueiden välille on myös linnustolle tärkeää. Pensaiden raivaus vähentää varislintujen tähytyspaikkoja, mikä parantaa kosteikolla pesivien lintujen

poikastuottoa. Raivaustähteiden kasaus isoiksi ja tiiviiksi kasoiksi luo sopivia pesäpaikkoja mm. lintudirektiivin liitteen I lajille pikkulepinkäiselle.

Rantaluhtien pensaiden raivauksesta hyötyvät lintudirektiivin liitteen I lajeista alueella pesivä kurki, alueella aiemmin pesinyt ruisrääkkä sekä alueella levähtävät liro, suokukko ja suopöllö. Muista kosteikkolinnuista pensaiden raivauksesta hyötyvät alueella pesivät haapana, heinätavi, tukkasotka ja taivaanvuohi sekä alueella ruokailevat kuovi, pensastasku ja kiuru. Levähtävistä lajeista raivauksesta hyötyvät jouhisorsa, naurulokki, metsäviklo, mustaviklo, valkoviklo, töyhtöhyppä, tuulihaukka, västäräkki, keltävästäräkki, lapinkirvinen, niittykirvinen sekä alueella aiemmin levähtänyt liejukana ja alueella aiemmin pesinyt luhtakana.

Pajukoita suosivien lintudirektiivin liitteeseen I kuulumattomien pesimälajien kuten ruokokerttusen, pajusirkun ja satakielen sekä pensaikkoja suojapaikka- ja ruokailualueena käyttävän fasaanin ja alueella ruokailevien pajulinnun ja punarinnan elinympäristö pienenee Alhonlahdella raivausten seurauksena noin 3 hehtaaria (50 % Alhonlahden pensaikoista). Alueelle epäsäännöllisiin ja erikokoisiin ryhmiin jätettävät pajut ylläpitävät kuitenkin jatkossakin lajeille sopivia elinympäristöjä.

Pensaiden raivaus ei heikennä lintudirektiivin liitteen I lajien pikkulepinkäisen ja sinirinnan elinmahdollisuuksia alueella, sillä alueelle jää raivausten jälkeenkin runsaasti pensaita eri puolille aluetta.

7.2.

Vaikutukset alueen muihin luontoarvoihin

PIENPETOPYYNTI

Pienpetopyynnillä ei ole vaikutuksia luontodirektiivin liitteen I luontotyyppeihin. Pienpetopyynti parantaa viitasammakoiden ja saukon elinmahdollisuuksia Alhonlahden alueella. Sirolampikorentoon, isolampisukeltajaan, lepakoihin tai liito-oravaan pienpetopyynnillä ei ole vaikutuksia.

ALLIKOT, PESIMÄSAAREKKEET JA LIETERANNAT

Allikoiden ja pesimäsaarekkeiden teko Alhonlahdelle pienentää vaihettumis- ja rantasoiden osuutta koko Natura 2000 -alueella 1,5 hehtaaria eli 5 %. Pääosa (1,3 ha) kunnostuksen seurauksena häviävistä vaihettumis- ja rantasoista on edustavuudeltaan heikentynyttä. Puolet häviävästä luontotyyppistä palautuu pitkällä tähtäimellä vaihettumis- ja rantasoiksi pesimäsaarekkeiden kasvittumisen myötä. Allikoiden ja uomien kaivu voi kuivattaa jonkin verran kaivualueiden reunaosia.

Pesimäsaarekkeilla ja lieterannoilla ei ole vaikutuksia tiukasti suojeltaviin lajeihin. Allikot luovat pitkällä tähtäimellä sopivia elinympäristöjä sirolampikorennolle sitten kun allikoihin ilmaantuu kelluslehtiskasvillisuutta. Allikot lisäävät vesialueita Alhonlahdella, jolloin viitasammakolle muodostuu uusia mahdollisia kutu- ja talveh-timispaikkoja. Myös isolampisukeltaja ja saukko saattavat hyötyä allikoiden teosta. Allikoiden kaivualueet on sijoitettu Alhonlahdelle niin, että tiukasti suojeltavien lajien nykyiset lisääntymis- ja levähdysalueet säilyvät myös jatkossa.

RANTALUHTIEN PENSAIDEN RAIVAUS

Pensaiden raivaus lisää todennäköisesti vaihettumis- ja rantasoiden edustavuutta, sillä avoimilla luhta-alueilla kasvilajisto on yleensä monimuotoisempaa kuin pensoittuneissa luhdissa.

Pensaiden raivaus ei heikennä viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, sillä raivausten jälkeenkin alueelle jää vielä runsaasti lajille suojaa antavia pajupensaita. Raivauksilla ei ole vaikutuksia muihin tiukasti suojeltaviin lajeihin.

7.3.

Suunnitelman sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset

Alhonlahden hoito- ja kunnostustyöt parantavat alueen virkistyskäyttämömahdollisuuksia mm. lintuharrastuksessa ja paikallisena opetuskohteena. Opasmateriaalin tuottaminen parantaa alueen mahdollisuuksia toimia koulun lähiopetuskohteena sekä pienimuotoisena retkeily- ja matkailukohteena, mikä luo edellytyksiä mm. maaseutu- tai luontomatkailun kehittymiselle ja opastettujen retkien järjestämiselle. Mikäli alueelle rakennetaan tulevaisuudessa lintutorni parantuvat retkeily- ja matkailumahdollisuudet alueella huomattavasti. Retkeily ja matkailu tukevat paikallisten ihmisten työllisyyttä ja paikallisten yritysten taloudellista kehitystä.

Hoito- ja käyttösuunnitelma edistää maaseudun elinvoimaisuutta sekä Alhonlahden maatalojen elinkeinotoiminnan säilymistä mm. kannustamalla alueiden hoitoon ja maatalouden ympäristötuen erityistukien hakuun.

Hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen ja siihen liittyvien taustaselvitysten teko kuten luontoselvitykset sekä suunnitelman toteuttaminen kuten hoitotoimet lisäävät työllisyyttä. Suunnitelmalla ei ole vaikutuksia alueen jokamiesoikeuksien mukaiseen käyttöön.

8 Hoito- ja kunnostustoimien onnistuneisuuden seuranta

8.1.

Kasvillisuuden ja luontotyyppien seuranta

TOIMET VUOSINA 2006-2008

Alhonlahden alueen Natura 2000 –alueen kasvillisuudesta ja luontotyypeistä laaditaan uudet kartat vuonna 2008 ilmakuvauksen ja maastokäyntien pohjalta. Alueen ilmakuvauus toteutetaan Life-hankkeen puitteissa heinä-elokuussa 2008 Lentokuva Vallas Oy:n toimesta. Ilmakuvat (pystykuvat) kiinnitetään peruskarttapohjalle Pirkanmaan ympäristökeskuksessa, ja ilmakuvien pohjalta piirretään alueen kasvillisuus- ja luontotyyppikartat ArcMap -ohjelmalla.

Kasvillisuuskarttaan merkitään kaikki kasvillisuuskuviot erilaisilla väreillä ja symboleilla. Kasvillisuuskuvioilta kirjataan kesällä 2008 maastossa yleisimmät lajit ja seuralaislajit sekä niiden runsaudet 5-asteikolla. Kasvillisuuskuvioilta otetaan myös valokuvia hankkeen digijärjestelmäkameralla. Kasvillisuuskartan pohjalta piirretään luontotyyppikartta ArcMap -ohjelmalla. Karttaan eritellään luontotyyppit ja niiden edustavuudet.

Vuoden 2008 kasvillisuus- ja luontotyyppikarttoja verrataan vuonna 2005 Life-hankkeen puitteissa tehtyihin samantyyppisiin karttoihin mahdollisten muutosten esille saamiseksi. Kasvillisuuden seurannassa kiinnitetään erityistä huomiota kunnostuksen ja hoidon kohteena oleviin kasvillisuuskuvioiden sekä luontotyyppiseurannassa luontotyyppien rajauksiin ja edustavuuteen.

TOIMET VUOSINA 2009-2015

Natura 2000 –alueen ilmakuvauus pyritään tekemään vähintään kerran (esimerkiksi vuonna 2013). Uusien ilmakuvien ja maastokäyntien pohjalta laaditaan kasvillisuus- ja luontotyyppikartat, joita verrataan vuosien 2005 ja 2008 karttoihin muutosten esille saamiseksi.

8.2.

Linnustoseuranta

TOIMET VUOSINA 2006-2008

Alhonlahden alueen Natura 2000 –alueen linnusto kartoitetaan Life-hankkeen puitteissa Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry:n toimesta. Kartoitukset tehdään vuonna 2008 samoilla menetelmillä kuin tehtiin Life-hankkeen puitteissa vuonna 2005. Alueella seurataan lintujen pesintää, poikueita ja levähtämistä. Linnustokartoitukset tehdään huhti-lokakuun aikana. Laskennat toteutetaan varhain aamulla ja aamupäivällä, jolloin linnut ovat parhaiten äänessä ja esillä. Laskennat pyritään tekemään aurinkoisella tai pilvipoutaisella tyynellä säällä.

Pesimälinnustoa seurataan erikseen Alhonlahdelta ja Lippaanlahdelta. Vesilintujen pesimälinnusto selvitetään huhti-kesäkuussa viidellä maastokäynnillä. Lajikohtaiset laskenta-ajankohdat ja parimäärätulkinnat tehdään valtakunnallisten seurantaohjeiden mukaisesti. Poikuelaskennat tehdään kolmesti kesä-elokuussa havaittujen poikueiden perusteella. Järvellä levähtävät linnut lasketaan keväällä huhti-kesäkuussa neljä-viisi kertaa ja syksyllä vähintään viisi kertaa elo-syyskuussa.

Karttapohjalle merkitään pesivien ja levähtävien vesilintulajien suosimat ruokailu- ja levähdysalueet. Lintudirektiivin liitteen I lajien sekä alueellisesti mielenkiintoisten tai vähälukuisten lajien pesimäpaikat merkitään erikseen karttapohjalle.

TOIMET VUOSINA 2009-2015

Natura 2000 –alueen linnusto pyritään kartoittamaan kaksi kertaa (esimerkiksi vuosina 2011 ja 2015). Kartoitukset tehdään samoilla menetelmillä kuin vuonna 2005 ja 2008, jotta tulokset ovat mahdollisimman vertailukelpoisia.

8.3.

Tiukasti suojeltavien lajien seuranta

Alueella seurataan luontodirektiivin liitteen II ja IV hyönteislajeja sekä muita valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisia vesihyönteisiä sekä viitasammakkoa, sirolampikorentoa ja isolampisukeltajaa.

TOIMET VUOSINA 2006-2008

Lampikorennot

Alhonlahden alueelta selvitetään lummelampikorenon (*Leucorrhinia caudalis*) ja sirolampikorenon (*Leucorrhinia albifrons*) esiintymistä vuonna 2008. Kartoitukset tehdään Faunatica Oy:n toimesta samoilla menetelmillä kuin vuonna 2005. Lampikorentoja kartoitetaan linja- ja pistelaskennalla Alhonlahden lammen lounais- ja pohjoisosasta, Alhonlahden pohjoispäästä ja itäosan ojan varresta sekä Lippaanlahden lounaisrannalta ja luoteiskulmasta. Myös Alhonlahdelle tehtävien allikoiden reunoilla tehdään kartoituksia. Lampikorentokartoitukset tehdään kolme kertaa kesän 2008 aikana. Havainnointi tehdään lämpimässä melko tuulettomassa ja aurinkoisessa säässä.

Linjalaskentaa tehdään kohteissa, joihin on helppo päästä veneellä tai kanootilla. Linjalaskennan linjat kiertävät rantakasvillisuuden reunaosia pitkin järven pääasiallisen avovesialueen ympäri 4-5 metrin etäisyydellä rannasta. Eteneminen keskeytetään sudenkorentojen määrittämisen, pisteiden paikantamisen ja karttamerkintöjen ajaksi. Pistelaskennassa aluetta kierretään mahdollisimman lähellä avoveden reunaa. Valittuun pisteeseen pysähdytään 2-5 minuutiksi tarkkailemaan sudenkorentoja kiihkareiden avulla noin 15 metrin säteeltä. Linjat ja laskentapistet merkitään kartoille ja tallennetaan yhtenäiskoordinaatteina satelliittipaikantimella. Lampikorentokoiraat tunnistetaan maastossa, mutta mikäli havaitaan vain lampikorentonaaraita otetaan niistä näyte myöhemmää tunnistamista varten.

Sukeltajakuoriaiset

Alhonlahden alueelta selvitetään jättisukeltajien (*Dytiscus latissimus*) ja isolampisukeltajien (*Graphoderus bilineatus*) esiintymistä vuonna 2008. Kartoitukset tehdään Faunatica Oy:n toimesta samoilla menetelmillä kuin vuonna 2005.

Sukeltajakuoriaisia kartoitetaan vesihaavinnalla ja/tai nuottamalla eri puolilla vesialuetta. Kartoitus tehdään kaksi kertaa toukokuussa. Vesihaavinnassa etsitään sukeltajakuoriaisia 34-40 pisteestä haavimalla noin puoli minuuttia kerrallaan. Haavin halkaisija on 25 cm. Näytepisteitä on sekä avoveden reunalla että runsaan kasvillisuuden seassa. Näytepisteistä tallennetaan satelliittipaikantimella yhtenäiskoordinaatit, jotta näytteenotto voidaan toistaa mahdollisimman tarkasti samoista kohdista. Nuotanvetoja tehdään vesialueella kaksi-kolme niiden onnistumisesta riippuen. Nuotan kokonaispituus on 30 m, aitojen silmäkoko 5 mm, pussien silmäkoko 1-2 mm, pituus 5 m ja korkeus 1,5 m. Mahdolliset jättisukeltajat tunnistetaan maastossa ja vapautetaan takaisin veteen tunnistuksen jälkeen. Oletetuista isolampisukeltajista otetaan näyte myöhempää tunnistamista varten.

Viitasammakko

Alueella seurataan viitasammakon (*Rana arvalis*) kutupaikkojen esiintymistä vuonna 2008 Pirkanmaan ympäristökeskuksen toimesta. Kutupaikat selvitetään samalla menetelmällä kuin vuonna 2005 kuuntelemalla keväisin viitasammakkokoiraiden ääntelyä. Koiraiden havainnointipaikat merkitään karttapohjalle. Kutupaikkojen säilymistä ja muutoksia saadaan selville vertailemalla vuosien 2005 ja 2008 kutupaikkakarttoja.

TOIMET VUOSINA 2009-2015

Sirolampikorennon ja isolampisukeltajan esiintymispaikkoja sekä viitasammakon kutupaikkoja pyritään seuraamaan vähintään kaksi kertaa. Suositeltavat seuranta-vuodet ovat 2010 ja 2014. Seuranta olisi hyvä ajoittaa aluksi tiheämmäksi hoito- ja kunnostustoimien vaikutusten arvioimiseksi. Mikäli alueelta löydetään vuonna 2008 muita tiukasti suojeltavia lajeja pyritään niiden seuranta toteuttamaan samoina seurantavuosina.

8.4.

Muiden lajien seuranta

TOIMET VUOSINA 2006-2008

Alhonlahden alueelta kartoitetaan tiukasti suojeltavien hyönteislajien ohessa yleislevinneisyytensä perusteella alueella mahdollisesti, joskin epätodennäköisesti esiintyviä suojeltavia lajeja kuten eteläntytönkorentoa (*Coenagrion puella*), kaltiotaitosukeltajaa (*Agabus uliginosus*) sekä erityisesti suojeltavia lajeja mantulantiaista (*Aphodius plagiatus*), viherkehräkiitäjäistä (*Chlaenius nigricornis*) ja tummaverkkoperhosta (*Melitaea diamina*). Lisäksi alueella havainnoidaan mahdollisia valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisia vesihyönteislajeja.

TOIMET VUOSINA 2009-2015

Muita hyönteislajeja seurataan tarvittaessa.

8.5.

Veden laadun seuranta

TOIMET VUOSINA 2005-2008

Alhonlahden alueella seurataan Alhonlahden ja Lippaanlahden veden laatua vuosina 2005-2008. Maantiesillan luota otetaan vesinäytteet neljä kertaa vuodessa, yksi kaikkina vuodenaikoina. Veden laatutekijöistä seurattavia asioita ovat erityisesti happipitoisuus, pH, sameus, kiintoaine, väriluku, sähkönjohtavuus, alkaliniteetti, kokonaistyyppi, kokonaisfosfori, rauta, klorofylli a, kemiallinen hapenkulutus, fekaaliset enterokokit ja koliformiset bakteerit. Veden laadun seuranta toteutetaan Pirkanmaan ympäristökeskuksen laboratorion toimesta.

TOIMET VUOSINA 2009-2015

Alhonlahden ja Lippaanlahden veden laatua pyritään seuraamaan säännöllisesti vähintään kolmen vuoden välein, aluksi kuitenkin tiheämmin kunnostuksen välittömien vesistövaikutusten esille saamiseksi. Suositeltavat seurantavuodet ovat 2009, 2010 ja 2013.

Lähteet

- Airaksinen, O. & Karttunen, K. 1998: Natura 2000 –luontotyyppiopas. Ympäristöopas 46. Luonto ja luonnonvarat. Suomen ympäristökeskus.
- Aro, S. 2006: Viljakkalan Alhonlahden syysmuutonaikaiset linnut vuonna 2006. Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry. Pirkanmaan arvokkaiden lintuvesien kunnostus ja hoito –hanke.
- Faunatica Oy 2005: Neljän Natura 2000 –alueen direktiiviyhenteisselvitys Pirkanmaalla. Raportti. Pirkanmaan arvokkaiden lintuvesien kunnostus ja hoito –hanke.
- Geologian tutkimuskeskus 2005: Kallioperäkartta 1:100 000. Maaperäkartta 1:100 000.
- Jonsson, L. 1996: Euroopan linnut. Eurooppa, Pohjois-Afrikka ja Lähi-Itä. Tammi.
- Kailasto, J. 2005: Tiedonanto puhelimitse 11/2005.
- Laaja, R. & Körhämö, J. 2005: Pienpetojen pyynnin suunnitelma 2005-2008. Satakunnan ja Pohjois-Hämeen riistanhoitopiiri. Pirkanmaan arvokkaiden lintuvesien kunnostus ja hoito –hanke.
- Lagerström, M. 2006: Viljakkalan Alhonlahden ja Lippaanlahden linnustosta v. 2005. Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry. Pirkanmaan arvokkaiden lintuvesien kunnostus ja hoito –hanke.
- Liinalaakso, O.-P. 2000: Vesilintulaskennat Pirkanmaan lintuvesillä keväällä ja kesällä 2000. Raportti. Pirkanmaan ympäristökeskus.
- LSL 2004. Suomen luonnonsuojelulaki 553/2004.
- LVO 1982: Valtakunnallinen lintuvesiensuojeluohjelma. Maa- ja metsätalousministeriö.
- Maanmittaushallitus 1950: Ilmakuva Alhonlahden alueesta 15.6.1950. 1:20 000.
- Mikkola-Roos, M. 1995: Lintuvesien kunnostus ja hoito. metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A No 45.
- Moilanen, S. 2006: Alhonlahden alueen kunnostussuunnitelma. Pirkanmaan ympäristökeskus. Pirkanmaan arvokkaiden lintuvesien kunnostus ja hoito –hanke.
- Myllymäki, H. 2002: Alholahti – in memoriam. Muistoja kotiseudulta. Hämeenkyrön Sanomat 23.12.2002.
- Myllymäki, H. 2005/1: Suullinen tiedonanto. Alhonlahden alueen hoito- ja käyttösuunnittelun työryhmän kokous 13.10.2005.
- Myllymäki, H. 2005/2: Suullinen tiedonanto 24.10.2005.
- Myllymäki, S. 2006: Suullinen tiedonanto 29.3.2006. Alhonlahden alueen tiedotustilaisuus.
- Mäkinen, J. 2006: Suullinen tiedonanto 18.9.2006.
- Mäkinen, J. 2007: Suullinen tiedonanto. Alhonlahden alueen hoito- ja käyttösuunnittelun työryhmän kokous 8.3.2007.
- PIR 2006: Kyrösjärven säännöstely. www.ymparisto.fi.
- Pitkänen, M.-L. 2005/1: Pirkanmaan Natura 2000 –verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma. Pirkanmaan ympäristökeskus. Alueelliset ympäristöjulkaisut 373.
- Pitkänen, M.-L. 2005/2: Maastomuistiinpanot keväältä-syksyltä 2005.
- Pitkänen, M.-L. 2006/1: Maastomuistiinpanot 17.8.2006.
- Pitkänen, M.-L. 2006/2: Alhonlahden tilakohtaiset hoito- ja käyttösuunnitelmat. 7 kpl. Pirkanmaan ympäristökeskus. Pirkanmaan arvokkaiden lintuvesien kunnostus ja hoito –hanke.
- Rautiainen, P. 2004: Kasvillisuus- ja liito-oravaselvitys Hirvilahden ranta-asemakaavaa varten. Kaavatalo.
- Riskilä, M. 2005: Metsästystietoja. Alhonlahden alueen hoito- ja käyttösuunnittelun työryhmän kokousmuistio 13.10.2005.
- Saksa, M. 2001: Alhonlahden alueen kasvillisuuskartta. Pirkanmaan ympäristökeskus.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö 742. Luonto ja luonnonvarat. Ympäristöministeriö.
- Siivonen, L. & Sulkava, S. 1994: Pohjolan nisäkkäät. Otava.
- SYKE 2004: Kunnostettavien kosteikkojen valtakunnallinen tärkeysjärjestys. Suomen ympäristökeskus. Lista.
- Terhivuo, J. 2005: Lisätietoja viitasammakosta. Kirjallinen tiedonanto sähköpostitse 11.4.2005.
- Uotila, H. 2005: Suullinen tiedonanto. Alhonlahden alueen hoito- ja käyttösuunnittelun työryhmän kokous 13.10.2005.
- Uotila, H. 2006: Suullinen tiedonanto. Alhonlahden alueen hoito- ja käyttösuunnittelun työryhmän kokous 22.11.2006.
- Uotila, H. 2007: Suullinen tiedonanto. Alhonlahden alueen hoito- ja käyttösuunnittelun työryhmän kokous 8.3.2007.

Liite I. Hoito- ja käyttökyselylomake

KYSELY: ALHONLAHDEN ALUEEN NATURA 2000 –ALUEEN HOITO JA KÄYTTÖ
(Vastaa rastittamalla ja ympyröimällä sopivat vastaukset. Myös vapaille kommentteille on tilaa kyselyssä)

VIRKISTYSKÄYTTÖ

___ käytän aluetta virkistyskäyttöön: hiihto/kalastus/lintuharrastus/marjastus/melonta/metsästys/
moottoriveneily/moottorikelkkailu/retkeily/sienestys/soutelu/muu: _____

___ alueella tarvitaan virkistyskäytön ohjausta, millaista: _____

VESISTÖN KUNNOSTUS

Ideita/kommentteja vesialueen kunnostukseen: _____

LAIDUNNUS

___ omistan laiduneläimiä, mitä: _____ en omista laiduneläimiä

___ olen kiinnostunut omien eläimien käytöstä rantalaidunnukseen

Ideita/kommentteja alueiden laidunnukseen: _____

MUU HOITO

___ alueella tarvitaan muutakin hoitoa, mitä: _____

Vastaajan nimi: _____

Osoite ja puh: _____

Pirkanmaan arvokkaiden lintuvesien kunnostus ja hoito -hanke

Palautus: Marja-Liisa Pitkänen, Pirkanmaan ympäristökeskus, PL 297, 33101 Tampere

Liite 2/I. Yhteenveto hoito- ja käyttökyselyn tuloksista.

Vastauksia saatu kaikkiaan 33 kpl

Laidunnus:

- osa ranta-alueista lampaiden laidunnukseen (2/33)
- maksetaan aitojen teosta ja eläinten laiduntamisesta (1/33)
- laidunnuksen sijasta olisi mietittävä myös muita hoitotapoja kuten koneellista niittoa (1/33)
- Ylämaan karjaa laiduneläimiksi (1/33)

Metsästys:

- Lippaanlahdella ei voi käytännössä sallia metsästystä, koska lähellä on pihapiirejä (1/33)
- pienpetopyyntiä (1/33)

Rantaniittyjen raivaus:

- rantapensaikon raivaus tarpeellista (4/33)
- osa ranta-alueista ranta- ja pensaikkolintujen rauhoitusalueeksi (2/33)
- rantapensaikkojen vähentäminen yölaulajat huomioon ottaen (1/33)

Vesistön kunnostus:

- Lippaanlahdella veden virtauksen parantamista ruohottuneella länsireunalla (1/33)
- Lippaanlahden kasvillisuuden poisto ja kortteikon niitto (3/33)
- ruoppaukset tehdään erityistä varovaisuutta noudattaen (1/33)
- vesialueelta yhteys Kyrösjärveen, jotta vesi vaihtuisi Alhonlahdessa (1/33)
- veden laadun parantamistoimet (4/33)
- Kyrösjärven juoksetus suuremmaksi runsasvetiseen aikaan (1/33)
- ei kaivinkoneiden käyttöä veden samentumisen vuoksi (1/33)
- vuokrattava tai lainattava niittokone (1/33)
- vedenpintaa ei tulisi laskea niin alas kuin nykyisin, alaraja on liian alhaalla (1/33)
- sellaisia kunnostustoimia sopii tehdä, jotka eivät heikennä kenenkään maanomistajan elinkeinoa (1/33)
- myrkkyykeison leviämisen estäminen (1/33)
- Kyrösjärven vesi kirkkaammaksi turvetuotannon päästöjen pikaisella lopettamisella (1/33)

Virkistyskäyttö:

- rantoja ei pitäisi osoittaa yleiseen venevalkamakäyttöön, jos alueella on suojellisia tavoitteita (1/33)
- luontopolku Alhonlahden ympäri (2/33)
- moottorikäyttöisten ajoneuvojen rajoituksia tai kielto kokonaan (3/33)
- valvottava että katiskat asianmukaisesti laskettu ja hoidettu (1/33)
- eläimistön pesimärauhan turvaaminen mm. opastuksella (1/33)
- opasteita ja ohjattuja reittejä, pysyvä viitoitus ja infotaulut (3/33)
- ohjatut ja rakennetut kalastusmahdollisuudet (1/33)
- merkitty polku ja lintutorni Alhonlahden lounaispähän (1/33)
- kalakantojen seuranta ja elvytys (1/33)
- ei rajoituksia kalastukseen (1/33)
- yhteiset ohjeet kalastukseen, jotta uistelijat eivät repisi merkittyjä kalaverkkoja (1/33)
- kilpailu roskakalastuksesta (1/33)

Liite 2/2.Yhteenvedo käyttö- ja hoitokyselyn vastauksista.

Virkistyskäyttö:

- tietoa mökkiläisille siitä milloin linnuston kannalta esimerkiksi tulisi välttää moottori-veneilyä joillekin alueille (1/33)
- nopeusrajoitukset suurten veneiden aikaansaaman luonnonrauhan ja lintujen pesinnän häirinnän pienentämiseksi (1/33)
- polkuverkosto, jossa osa voisi olla liikuntaesteisille kulkukelpoista (1/33)
- lava, koroke tai torni lintujen tarkkailuun (3/33)
- lintujen tarkkailupaikoille istuskelupaikkoja; pöllinpätkiä, penkkejä, katoksia, laavuja, tukkeja ym. (1/33)
- Alhonlahdelle lintutornin lisäksi polku Ylöjärventieltä, autopaikkaa ei ole (1/33)

Muuta:

- Kurjen sillan kunnostus (1/33)
- valuma-alueen maanviljelyyn kiinnitettävä huomiota (1/33)
- valuma-alueen metsiä ei pitäisi lannoittaa (1/33)
- eri puolille aluetta tulisi jättää erilaisia biotooppeja (1/33)
- rantarakentamisen rajoittaminen (1/33)
- ravinteet kuriin (1/33)
- mahdollisella jätteenpolttolaitoksella ei saa olla ympäristövaikutuksia alueelle (1/33)

Liite 3/I.Veden laatu Lippaanlahdella maantiesillan itäpuolella vuosina 2005-2007.

ominaisuus	yksikkö	30.5.2005	11.8.2005	30.1.2006	22.3.2006	26.4.2006	27.6.2006	18.9.2006	28.11.2006	15.1.2007	12.2.2007	20.3.2007	17.4.2007	15.5.2007	25.6.2007	20.8.2007
lämpötila	C	11.1	16.8	0.2	0.2	3.5	16.2	11.8	3.2	0.5	0.2	0.6	11.1	12.1	15.9	16.6
happi, liukoinen	mg/l	5.6	3.2	2	4.3	6.4	1.7	4.2	7.5	4.4	1.8	7	8.9	5.9	4.2	8.2
hapen kyllästysaste	kyll.%	51	33	14	30	48	17	39	56	31	12	49	81	55	42	84
sameus	FNU	9.5	6.2	17	33	14	7.5	12	8.1	13	10	18	5	6	9.9	4.5
kiintoaine	mg/l	7.2	5.5	23	53	8.2	7.6	9.6	2.9	2	6.6	9.1	8.1	12	6.8	4.4
sähkönjohtavuus	mS/m	8.3	8.3	13	11	6.8	9.4	11	7.3	7.3	11	7.4	6.8	7.5	9	8.1
alkaliniteetti	mmol/l	0.46	0.51	0.60	0.57	0.22	0.67	0.44	0.24	0.24	0.58	0.25	0.31	0.38	0.624	0.567
pH		6.6	6.3	6.1	6.2	6.2	6.4	6.4	6.3	6.1	6.1	6.1	6.6	6.5	6.5	6.4
väriluku	mg Pt/l	100	180	180	250	100	180	180	100	120	160	100	80	90	200	140
kokonaistyyppi	ug/l	850	1400	1200	1300	2200	1100	1700	1700	1600	1300	2000	730	870	1400	1100
kokonaisfosfori	ug/l	54	82	88	130	53	120	170	37	38	100	55	45	55	160	58
rauta	ug/l	1400	1800	4000	7100	1400	3600	3900	920	1100	3600	1500	1100	1400	4800	2200
klorofylli-a	ug/l	8.5	81				12	54					9.8	12	4.4	2.3
kemiall.hapenkulutus	mg/l	16	26	19	19	11	20	19	15	16	22	12	13	17	19	25
fekaaliset enterokokit	kpl/100ml	38	360	250	50	<4	34	22	0	1	1	13	4	82	7	16
koliiformiset bakteerit	kpl/100ml	61	250	4	<10	<2	11	10	5	1	0	11	2	24	49	12

Liite 3/2.Veden laatu Lippaanlahden koillisosassa vuosina 2005-2007.

ominaisuus	yksikkö	30.5.2005	11.8.2005	30.1.2006	22.3.2006	27.6.2006	18.9.2006	12.2.2007	20.3.2007	27.6.2007
lämpötila	C	11.7	18	1	0.6	19.4	14.1	0.9	0.8	17.6
happi, liukoinen	mg/l	11.1	8.8	14	6.2	9.2	9.2	1.5	6.2	8.9
hapen kyllästysaste	kyll.%	102	93	99	43	100	90	11	43	93
sameus	FNU	2.3	4.6	0.9	19	3.5	1.7	9.6	20	2.7
kiintoaine	mg/l	3	6.5	<2	9.9	5.7	2.8	3.7	9	6.5
sähkönjohtavuus	mS/m	6.7	6.7	8	10	6.8	7	11	7.5	7.1
alkaliniteetti	mmol/l	0.26	0.27	0.30	0.51	0.28	0.30	0.52	0.26	0.28
pH		7.4	7.3	6.9	6.2	7.5	7.2	6.1	6.1	7.5
väriluku	mg Pt/l	38	35	40	180	40	30	160	120	40
kokonaistyppe	ug/l	670	470	800	990	660	530	1100	1900	650
kokonaisfosfori	ug/l	22	22	18	71	25	18	53	53	22
rauta	ug/l	180	350	140	3500	340	140	1500	1600	330
klorofylli-a	ug/l		10			10	8.5			8.3
kemiall.hapenkulutus	mg/l	8.4	7.9	9.8	14	9	8	17	11	9
fekaaliset enterokokit	kpl/100ml	1	12	0	9	0	1	0	17	0
koliformiset bakteerit	kpl/100ml	0	7	0	6	0	1	0	10	3

Liite 4. Alhonlahden alueen kasvilajisto.

Saksa 2001. * Pitkänen 2005.

Irtokellujat	Luhtalajit
Pikkulimaska (<i>Lemna minor</i>)	Luhtarölli (<i>Agrostis canina</i>)
Isolimaska (<i>Spirodela polyrrhiza</i>)	Viitakastikka (<i>Calamagrostis canescens</i>)
Irtokeijujat	Korpikastikka (<i>Calamagrostis purpurea</i>)
Isovesiherne (<i>Utricularia vulgaris</i>)	Vehka (<i>Calla palustris</i>)
Pohjalehtiset	Rentukka (<i>Caltha palustris</i>)
Äimäruoho (<i>Subularia aquatica</i>)	Viiltosara (<i>Carex acuta</i>)
Uposlehtiset	Vesisara (<i>Carex aquatilis</i>)
Isovesitähti (<i>Callitriche cophocarpa</i>)	Harmaasara (<i>Carex canescens</i>)
Vesikuusi (<i>Hippuris vulgaris</i>) *	Liereäsara (<i>Carex diandra</i>)
Ruskoärviä (<i>Myriophyllum alterniflorum</i>)	Jokapaikansara (<i>Carex nigra</i>)
Tylppälehtivita (<i>Potamogeton obtusifolius</i>) *	Luhtasara (<i>Carex vesicaria</i>)
Ahvenvita (<i>Potamogeton perfoliatus</i>)	Myrkkyykeiso (<i>Cicuta virosa</i>)
Pikkupalpakko (<i>Spragianium minimum</i>)	Suohorsma (<i>Epilobium palustre</i>)
Kelluslehtiset	Rantamatara (<i>Galium palustre</i>)
Ojasorsimo (<i>Glyceria fluitans</i>)	Pikkumatara (<i>Galium trifidum</i>)
Ulpukka (<i>Nuphar lutea</i>)	Luhtamatara (<i>Galium uliginosum</i>)
Pohjanlumme (<i>Nymphaea candida</i>)	Jouhivihvilä (<i>Juncus filiformis</i>)
Vesitatar (<i>Polygonum amphibium</i>)	Rantakukka (<i>Lythrum salicaria</i>)
Uistinvita (<i>Potamogeton natans</i>)	Suoputki (<i>Peucedanum palustre</i>)
Kelluskeiholehti (<i>Sagittaria natans</i>)	Kurjenjalka (<i>Potentilla palustris</i>)
Siimapalpakko (<i>Sparganium gramineum</i>)	Luhtavuohennokka (<i>Scutellaria galericulata</i>)
Ilmaversoiset	Punakoiso (<i>Solanum dulcamara</i>)
Ratamosarpio (<i>Alisma plantago-aquatica</i>)	Luhtatähtimö (<i>Stellaria palustris</i>)
Rantaluikka (<i>Eleocharis palustris</i>)	Nevalajit
Järvikorte (<i>Equisetum fluviatile</i>)	Pullosara (<i>Carex rostrata</i>)
Vesikuusi (<i>Hippuris vulgaris</i>)	Luhtavilla (<i>Eriophorum angustifolium</i>)
Terttualpi (<i>Lysimachia thyrsoflora</i>)	Raate (<i>Menyanthes trifoliata</i>)
Ranta-alpi (<i>Lysimachia vulgaris</i>)	Muut rantakasvit
Järviruoko (<i>Phragmites australis</i>)	Nurmirölli (<i>Agrostis capillaris</i>)
Pystykeiholehti (<i>Sagittaria sagittifolia</i>)	Nurmilauha (<i>Deschampsia cespitosa</i>)
Rantapalpakko (<i>Sparganium emersum</i>)	Amerikanhorsma (<i>Epilobium adenocaulon</i>)
Leveäosmankäämi (<i>Typha latifolia</i>)	Mesiangervo (<i>Filipendula ulmaria</i>)
Pensaat	Rantalemmikki (<i>Myosotis laxa</i>)
Virpapaju (<i>Salix aurita</i>)	
Mustuvapaju (<i>Salix myrsinifolia</i>)	
Kiiltopaju (<i>Salix phylicifolia</i>)	

KUVAILEHTI

<i>Julkaisija</i>	Pirkanmaan ympäristökeskus	<i>Julkaisu-aika</i> Syyskuu 2007		
<i>Tekijä(t)</i>	Marja-Liisa Pitkänen			
<i>Julkaisun nimi</i>	Alhonlahden alueen Natura 2000 –alueen hoito- ja käyttösuunnitelma			
<i>Julkaisusarjan nimi ja numero</i>	Pirkanmaan ympäristökeskuksen raportteja 4/2007			
<i>Julkaisun teema</i>				
<i>Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut</i>				
<i>Tiivistelmä</i>	<p>Alhonlahden alueen Natura 2000 –alue (58 ha) on lintudirektiivin mukainen erityinen suojelualue (SPA-alue), jolla on ollut merkitystä erityisesti kahlaajien keväisenä ruokailualueena. Alueella tavataan myös luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettuja eläinlajeja, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kielletty.</p> <p>Euroopan Unionin Life Luonto –rahaston osarahoittamassa Pirkanmaan arvokkaiden lintuvesien kunnostus ja hoito –hankkeessa on Alhonlahden alueelle laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma yhteistyössä alueen omistajien ja muiden käyttäjätahojen kanssa. Suunnitelmaan on koottu tietoa mm. alueen aiemmista ja nykyisistä luontoarvoista ja käytöstä. Suunnitelmassa esitetään alueen hoitotoimiksi vierasperäisten pienpetojen pyyntiä, Alhonlahden kunnostamista vesilinnuille ja kahlaajille sopivaksi pesimä- ja levähdysympäristöksi, rantaluhtien pensaikon raivausta ja rantalaidunnusta. Suunnitelmassa on myös arvioitu hoitotoiden vaikutuksia sekä linjattu jatkoseurantaa.</p>			
<i>Asiasanat</i>	Natura 2000, luontoarvot, linnusto, hoito, kunnostus, käyttö, seuranta, vaikutusten arviointi			
<i>Rahoittaja/ toimeksiantaja</i>	Pirkanmaan ympäristökeskus			
	ISBN 978-952-11-2814-1 (nid.)	ISBN 978-952-11-2815-8 (PDF)	ISSN 1796-1793 (pain.)	ISSN 1796-1807 (verkkokj.)
	<i>Sivuja</i> 60	<i>Kieli</i> Suomi	<i>Luottamuksellisuus</i> Julkinen	<i>Hinta (sis. alv 8 %)</i>
<i>Julkaisun myynti/ jakaja</i>	Pirkanmaan ympäristökeskus			
<i>Julkaisun kustantaja</i>	Pirkanmaan ympäristökeskus			
<i>Painopaikka ja -aika</i>	Tampereen yliopistopaino 2007			

Alhonlahden alue sijaitsee Ylöjärven kaupungissa (entisessä Viljakkalan kunnassa). Se kuuluu sekä valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan että Natura 2000 –verkostoon. Natura 2000 –alueen pinta-ala on 58 ha. Alueella on ollut luonnonsuojelullista arvoa erityisesti kahlaajien keväisenä ruokailualueena.

Alhonlahden alue on mukana Pirkanmaan ympäristökeskuksen koordinoimassa vuosina 2004-2008 toteutettavassa Pirkanmaan arvokkaiden lintuvesien kunnostus ja hoito –hankkeessa, jonka osarahoittajana on Euroopan Unionin Life Luonto –rahasto. Life-hankkeessa Alhonlahden alueen Natura 2000 –alueelle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma kymmeneksi vuodeksi yhteistyössä alueen omistajien ja muiden käyttäjien kanssa. Suunnitelma sisältää erityisesti alueen linnustollisia arvoja parantavia hoito- ja kunnostustoimenpiteitä, joita toteutetaan hankkeen aikana.

PIRKANMAAN
YMPÄRISTÖKESKUS

ISBN 978-952-11-2814-1 (nid.)

ISBN 978-952-11-2815-8 (PDF)

ISSN 1796-1793 (pain.)

ISSN 1796-1807 (verkkokj.)